Ազգ
Azg armenian daily

13 ՄԱՐՏ 1997 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 47 (1301)

Անդրկովկասը առանց Ռուսաստանի՞

[illegible]

ԵՐԵՎԱՆ

Նոր վարչապետի նշանակումը ձգձգվում է

[illegible]

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

«Ով հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկությունը քո հավաքական ուժի մեջ է»

Արցախը նշում է Չարենցի հոբելյանը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 12 ՄԱՐՏ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. Խոր երախտիքով նշելով Չարենցի 100-ամյա հոբելյանը, արցախահայությունը, հանձին նրա, տեսնում է իր ազգային ազատագրական պայքարի անդուլ ջահակիրին: Հատկանշական է, որ արդեն քանի տարի ԼՂՀ կառավարության նստավայրի ճակատամասը, որպես համազգային կոչ-կարգախոս, զարդարում է «Ով հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկությունը քո հավաքական ուժի մեջ է» չարենցյան պատգամը:

Ի թիվս Արցախի կրթամշակութային օջախներում անցկացվող հոբելյանական զանգվածային միջոցառումների, մարտի 12-ին հերթական գրական երեկո անցկացվեց ԼՂՀ մայրաքաղաքի երիտասարդության և մշակույթի պալատում:

Օրվա առաջին կեսին Եղիշե Չարենցի 100-ամյա հոբելյանը հանդիսավորությամբ նշեցին ԼՂՀ պաշտպանության և աշխատանքի վետերանները:

Մարտի 13-ին՝ մեծ բանաստեղծի ծննդյան օրը, նախատեսված է Արցա- [illegible]

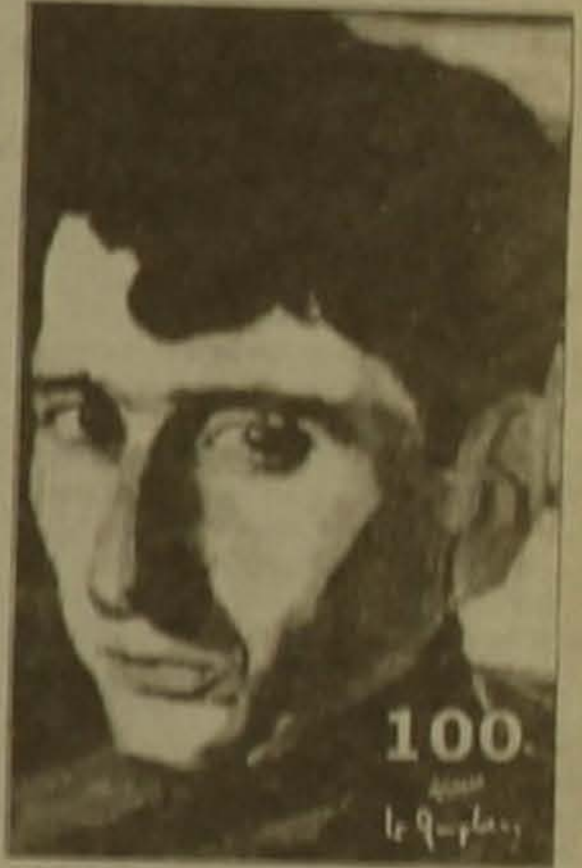

[illegible] անցկացվել գիտական կոնֆերանս

Հաֆեզ Ասադը ընդունեց Ալեքսանդր Արզումանյանին

[illegible]

Չեռնոմիրդինը՝ բարեփոխիչ

12 ՄԱՐՏ, [illegible]. Ռուսաստանի վարչապետ Չեռնոմիրդինի խոսքերով, ինքը ներկայումս կազմում է ազատական բարեփոխումների կառավարություն: Նա մտադիր է կառավարության հրավիրել ընդդիմության տեր-

սության մասնագետների և բարեփոխումների գործընթացի չեմ ասպիրանտների վարչապետը որևէ մեկի անունը չտվեց, սակայն նշեց, որ նորեկները լինելու են մինչև 50 տարեկան: Կառավարության կազմի փոփոխությունների մասին կհայտարարվի նախագահ Ելցինի հաստատած 7-օրյա ժամկետում:

Ադրբեջանը հերքեց Հայաստանի հայտարարությունը

[illegible]

Վարդան Օսկանյանը կմասնակցի ժնևի 53-րդ նստաշրջանին

[illegible]

Ռուս սահմանապահները կրակ են բացել թուրք ձկնորսների վրա

[illegible]

Իրան-Հայաստան էլեկտրահաղորդման գծի միացումը՝ ուշացումով

[illegible]

ԱԼԲԱՆԻԱ

Ապստամբները մոտեցել են մայրաքաղաքին

ՏԻՐԱՆԱ, 12 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. Ապստամբները 65-70 կիլոմետրով մոտեցել են Ալբանիայի մայրաքաղաքին: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, որոշ աղբյուրներում ապստամբների մայրաքաղաքից բաժանում է ընդամենը 30 կիլոմետր: Տիրանայում կան, որ հուզումներն աստիճանաբար ընդգրկում են նաև երկրի հյուսիսը, որտեղ գրավված է զենքի երկու բանակային պահեստ: [illegible] 700 զինծառայող վայր են դրել զենքը և գրվել տներ:

Քաղաքական գործիչները և կառավարությունը լռություն են պահպանում, և մարզանց մնում է միայն գուշակել [illegible]

ապստամբների առաջխաղացումը, թե՝ բանակն արդեն լիովին թալանված է: [illegible] 30-35 հազար մարդուց բաղկացած բանակ և 5-7 հազար ոստիկան [illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ընթացիկ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Ծրագրերը շարունակվում են

Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեն (ԿԽՄԿ) 1996 թ. վերջին եռամսյակում, շարունակելով իր առաքելությունը, միջազգային մարդասիրական օրենքի լուսաբանման 3 սեմինար է կազմակերպել հայկական բանակի համար, որին մասնակցել են 440 սպա և զինվոր։ Պարապմունքներն ընդգրկել են նաև առաջին օգնության հիմնական տարրերի ուսուցումը։ Բաշխվել են համապատասխան գրականություն, առաջին օգնության պարագաներ։ Միջազգային մարդասիրական օրենքի որոշ հիմնադրույթներ փորձ է արվել ԼՂՀ մանուկներին ուսուցանել «Սասունցի Դավիթ» տիկնիկային ներկայացման ձևափոխված տարբերակով։ Բնակչության խնդրանքով այն երկու անգամ եթեր է հեռարձակվել։

Կրթության և գիտության նախարարության երկամյա համագործակցությունը նոր փուլ մտավ դեկտեմբերի 11-ին ստորագրված համաձայնագրով, ըստ որի 1996-ի II կիսամյակից հանրապետության և ԼՂՀ 5-րդ դասարանցիները հատուկ դասընթաց կանցնեն «Իմ փոքրիկ մոլորակը» գրականության օժանդակ ձեռնարկի բարեփոխված տարբերակով։

ԿԽՄԿ-ն 96-ի վերջին լույս է ընծայել 2 օրացույց։ Պատի օրացույցը նվիրված է Կարմիր խաչի գործունեության կարևորագույն ոլորտներից մեկին՝ կորած մարդկանց որոնման աշխատանքներին։ «Նրանց ճակատագիրը պարզելը իշխանության համապատասխան օղակների պարտականությունն է, ասված է մամլո հաղորդագրությունում, և ԿԽՄԿ-ն միշտ պատրաստ է չեզոք միջնորդի իր ծառայություններն առաջարկել»։ Պատի օրացույցում (օրացույցներին «Ազգը» հանգամանորեն անդրադարձել է) զետեղված են հայկական բանահյուսության 12 ասացվածքներ, ժողովրդական երգեր և դրանց համապատասխանող Ժնևյան համաձայնագրի հոդվածները։

ԿԽՄԿ-ն շարունակել է կանոնավոր այցերը արգելափակման վայրեր։ Ինչպես աշխարհի ավելի քան 60 երկրներում, այստեղ ևս նպատակը համոզվելն էր, որ՝ մնում են արգելափակման պայմանները համապատասխանում միջազգային մարդասիրական օրենքի պահանջներին։ Իշխանություններին են ներկայացվել կորածների վերաբերյալ նրանց ընտանիքների հայտարարությունները։ Կարմիր խաչը օժանդակել է արգելափակվածների և նրանց ընտանիքների միջև տեղեկությունների, նամակների փոխանակմանը։ Հոկտեմբեր-դեկտեմբերին հասցեատերերին է հանձնել 575 նամակ։ ԼՂՀ-ում բաշխվել է 276 նամակ։ Կարմիր խաչը ցավով նշում է, որ հրադադարից շուրջ 3 տարի անց, հակառակ Ժնևյան համաձայնագրի, դեռ կան արգելափակվածներ, որոնց համար ԿԽՄԿ-ն շարունակում է մնալ արտաքին աշխարհի հետ կապող միակ օղակը։

Կարգավորվում է նաև Երևանի բանտի հիվանդանոցի ջրամատակարարումը։ Նախատեսվում է տեղադրել 10 խմ տարողությամբ ջրհոր, նոր ջրագծով միացնել քաղաքի ջրամատակարարման ցանցին, անցկացնել նոր զուգահեռ ցանցեր բուժախտաբանության և վիրաբուժական բաժանմունքների համար։

ԼՂՀ 10 գյուղերում և Մարտունի քաղաքում ավարտվել են ջրհորների, պոմպակայանների նորոգման աշխատանքները։ Աշխատանքները շարունակվում են Մարտակերտում։ Արցախում Կարմիր խաչը առաջնահերթ օգնություն է ցուցաբերում այն հիվանդանոցներում, ուր բուժվում են պատերազմի վիրավորներն ու ականների զոհերը։ 8 հիվանդանոցների բաշխվել են հիմնական դեղամիջոցներ և վիրակապեր։ ԼՂՀ-ում ԿԽՄԿ ծրագրերը հրատապ օգնության բնույթ կրեցին 1992-ին Ստեփանակերտում գրասենյակ բացելուց հետո։ Հրադադարից հետո, 94-ից սկսվեց «Համատեղ ուժերով» վերականգնողական ծրագիրը, որի I փուլի ընթացքում ավերված, վնասված տների նորոգման համար շինանյութեր հատկացվեցին Ասկերանի, Հադրութի, Մարտակերտի շրջաններում, Հաթերքի ենթաշրջանում բնակվող 3300 ընտանիքների (12 հազար անձ)։

Ծրագրի II փուլը կընդգրկի 4500 ընտանիք (14 հազար անձ)։ Նախատեսվում է բաշխել սննդի ծանրոցներ, բանջարեղենի, կարտոֆիլի սերմացու։

Սնում է հուսալ, որ ԿԽՄԿ-ն ծրագրերը իրականացնում է ավելի օպերատիվ, քան ուղարկում է մամլո հաղորդագրություններ։

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Ինչպե՞ս է բացատրվում ԱԳ նախարարության հայտարարությունների տարափը

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Փետրվարի 28-ից մարտի 8-ն ընկած ժամանակահատվածում Հայաստանի արտգործնախարարությունը ի րար հաջորդող երեք հայտարարություն հրապարակեց։ Բոլորը Ադրբեջանին ուղղված։

Իսկ ամեն ինչ սկսվեց Ռուսաստանի Դաշնության նախարար Աման Տուլեևի մի հայտարարությունից, թե իբր Ռուսաստանը Հայաստանին ապօրինի զենք ու զինամթերք է մատակարարում։ Ենթատեքստը պարզ էր. Հայաստանը Ռուսաստանի որոշ ուժերի կողմից խրախուսված ձգտում է ռազմական առավելություն ստանալ Ադրբեջանի նկատմամբ։

Լուրը մեծ արձագանք ստացավ։ Ադրբեջանը չհապաղեց այն օգտագործել ըստ նշանակության և աղմուկը տարածվեց աշխարհով։ Թե ինչ կարելի լիներ զարմանալ, եթե նախադեպեր չլինեին։

Ամեն անգամ, երբ դարաբաղյան հակամարտության խաղաղ բանակցությունների գործընթացում դրական տեղաշարժեր են նկատվում, ոչպես կանոն հայտնվում է Ադրբեջանի «կոնստրուկտիվ» դիրքորոշումը խոչընդոտող որեւէ գործոն։ Ցանկալի է, որ դա լինի հայկական։ Ահա այս անգամ էլ պատեհ առիթը ներկայացել էր և Ադրբեջանը չէր կարող այն չշահարկել։ Ուշադիր նայենք օրացույցին հասկանալու, թե որքան տեղին ու ժամանակին հայտնվեց ռուսաստանյան նախարարի հայտարարությունը։ Երբ հիշում ենք, լիսաբոնյան գագաթնաժողովից հետո Մինսկի խմբում ծագած ճգնաժամի պատճառն այն էր, որ ըստ պաշտոնական Բաքվի Ֆրանսիայի համանախագահությունը Ադրբեջանին ընդունելի չէր, երբ նախօրեին, Մինսկի խմբի ինչյակը առանց հակամարտ կողմերի, իսկ մարտի 31-ին Մոսկվայում բանակցությունների սեղանի շուրջ կնստեն բոլորը։ Այսինքն, անհրաժեշտ կլինի խելամիտ գործնական և կոնստրուկտիվ խոսակցության վարել։ Հավանաբար Ադրբեջանը նման խոսակցության դեռ պատրաստ չէ։ Այլ կերպ դժվար է բացատրել Բաքվի որդեգրած խաղաղակենությունը։ Բանակցություններից չեն հրաժարվում, սակայն զուգահեռ ծավալում են քարոզչություն ձգտելով բանակցություններից առաջ կամ դրանց ընթացքում լրացուցիչ լծակներ ձեռք բերել։

Ալիեւ-Տեր-Պետրոսյան վերջին հեռախոսազրույցում Ադրբեջանի նախագահը խոսել երաշխիքներ էր տվել, որ իր երկիրը կպահպանի հրադադարը և ձեռնպահ կմնա քարոզչական պատերազմ ծավալելուց։ Դրանից հետո ծավալված պատերազմի պայմաններում հնարավո՞ր է հավատալ Ալիևի նման երաշխիքներին։

Իսկ Հայաստանի ԱԳՆ հայտարարությունները այս պարագայում ոչ թե հակաքարոզչություն են, այլ կոչ Ադրբեջանին բանակցություններից առաջ հրաժարվել սադրիչ քայլերից և կենտրոնանալ կառուցողական գործընթացի վրա։

Հաճախակի են դարձել ադրբեջանցի զինվորների գերի հանձնվելու դեպքերը

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՄԱՐՏ, ՓԱՍՏ։ Վերջին շրջանում ավելի հաճախակի են դառնում ադրբեջանական բանակի զինվորների հայկական սահմանապահ զորքերին գերի հանձնվելու դեպքերը։ Վերջին մի քանի ամսում արձանագրվել է գերի հանձնվելու երեք դեպք։ Ադրբեջանական բանակի զինվորի հայկական կողմին հանձնվելու ևս մի դեպք է տեղի ունեցել մարտի 10-ին Նախիջևանի հետ սահմանագոտում։ Հատկանշական է, որ հանձնվող զինվորները որպես կանոն դժգոհում են ադրբեջանական բանակում տիրող անառողջ բարոյահոգեբանական մթնոլորտից, սպայական կազմի դաժանությունից։ Սահմանն անցած զինվորները հիմնականում քաղաքական ապաստան են խնդրում որևէ չեզոք երկրից։

Սեփական խելքից՝ Գաբուստանում

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 12 ՄԱՐՏ, ՓԱՍՏ։ Հունվարի 25-ին Տավուշի մարզի Կոթի գյուղի 64-ամյա մի բնակիչ անսպառ վիճակում, էշին նստած հասել էր սահմանն ու հայտնվել Ադրբեջանի Ղազախի շրջանում։ Ամիսուկես նրա ճակատագիրն անհայտ էր և ահա, վերջերս հայ գերիների՝ Գաբուստանում գտնվող ճամբարից Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի միջոցով նամակ է ստացվել։ Թեև նամակը ռուսերեն է և նրա ձեռքով չի գրված, այդուհանդերձ հույս է ներշնչում, որ անխոհեմ գյուղացին կենդանի է։ Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի ներկայացուցիչը նրա հարազատներին տեղեկացրել է, որ հավանաբար մինչև մայիս տեղի կունենա այս մարդու փոխանակումը։

«Լեզուն խնամք է պահանջում», ասում է Գերմանիայի դեսպանը և սարքավորումներ նվիրում բրյուսովցիներին

Հայաստանում Գերմանիայի դեսպանության նախաձեռնությամբ և միջազգային INTERNATIONES կազմակերպության միջոցով Երևանի Բրյուսովի անվան ռուսաց և օտար լեզուների ինստիտուտի գերմաներենի կաբինետը երեկ համալրվեց զուգահեռ հեռուստացույցով, տեսամագնիտոֆոնով և այլ սարքերով։ Նվիրատվությունը հանձնելու համար այստեղ էր այցելել Հայաստանում Գերմանիայի արտակարգ և լիազոր դեսպան տիկին Կատրին Մյուլեր Հոլբեննինգ։ Ողջունելով ինստիտուտի ուսանողներին ու դասախոսական անձնակազմին, դեսպանը խոսեց Գերմանիայի դեսպանության հետաքրքրության մասին իր երկրի լեզվի և մշակույթի տարածման բնագավառում և միջազգային կրթական համատեքստում հատուկ համագործակցության կարևորության մասին, նշելով, որ գերմաներենը սովորելու և կիրառելու համար անհրաժեշտ է կենդանի հաղորդակցություն, մայրենի լեզվով խոսողների հետ շփում։ Հենց այդ նպատակով է դեսպանությունը ապահովում գերմանական մասնագետների մշտական ներկայությունը, որը կանոնավորապես ներկայացնում է գերմանախոս երկրների մշակույթը։

Տիկին Հոլբեննինգը կարևորեց լեզվի նկատմամբ հոգատար վերաբերմունքը նկատելով, որ հայերը մի կողմից իրենց գործարար հատկությունների շնորհիվ, մյուս կողմից գավառի համեմատաբար փոքրությամբ առնչվել են տարբեր մշակույթների հետ։ «Լեզվի հոգատար պահպանումը և ընկալումն են օտար լեզուների այդ բազմազանությունը։ Գերմանացիների նկատմամբ Դեսպանը գոհունակություն հայտնեց այն գերմանացիների տարածման այս օգտակար օժանդակության հնարավորության համար։

Առաջիկայում դեսպանությունը ծրագրում է գերմաներենի ընթերցանության անկյուն բացել մայրաքաղաքի գրադարաններից մեկում, ավելի ուշ, հնարավոր է, Գյոթեի ինստիտուտի կենտրոն հիմնել Հայաստանում։ Ներկայումս հանրապետությունում գործում է գերմանական ուսուցման շախմատային կենտրոն, որը մասնաճյուղեր ունի շրջաններում։ Բացի այդ, սահմանված է կրթաթոշակների համակարգ, որ գերմանացի ու ամենաաշխույժներին հնարավորություն է տալիս Գերմանիայում բարելավել լեզվիմացության մակարդակը, ասաց տիկին դեսպանը։

Լ. Պ.

ՄԱՍՈՒՆՔ ԸՆՏԱՆԻՔ

Միխայել Հայրապետյանը պաշտպանվում է

Տերը ցուցանակին հասավ

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՄԱՐՏ, ՓԱՍՏ։ «Երևանյան օրեր» պարբերականի գլխավոր խմբագիր Միխայել Հայրապետյանն այժմ արդեն բաժնում կարող է անցնում և աշխատանքային նորմալ առօրյային կվերադառնա ընթացիկ ամսվա վերջում, տեղեկացանք թերթի խմբագրությունից։ Ըստ պարբերականի աշխատակիցների, անցած շաբաթավերջին երկու անհայտ անձանց բռնարարքի զոհ դարձած լրագրողին կրկնակի ոտնգման ենթարկելուց հետո բժիշկները հայտնաբերել են ուղեղի ցնցում, երկու կողավոր, ստամոքսի կտրվածք և ճակատի մասում այլևս «Երևանյան օրեր»-ի աշխատակիցներից տեղեկացանք նաև, որ թեև խմբագրի բացակայությունը թերթի հերթական համարը սովորականի նման կրպակներում կլինի ուրբաթ օրը մարտի 14-ին։ Ավելացնենք նաև, որ անհայտ անձինք ցույց են նույն, չբավարարվելով՝ ծեծով, այժմ էլ խմբագրության շենքում ինչ փակցված «Երևանյան օրեր» ցուցանակն էին պոկել։

Նոր թերթ

Երեկ լույս տեսավ Armenian Times («Հայկական ժամանակներ») անգլերեն թերթի առաջին համարը։ Հրատարակիչներ՝ Արմենպրես լրատվական գործակալություն և «24 ժամ» հրատարակչական խումբ։ Գլխավոր խմբագիրը Արմենպրեսի տնօրեն Տիգրան Հակոբյան, որին օգնում է նույն գործակալության ֆոտոծառայության տնօրեն Հերբերտ Բաղդասարյանից, գործակալության փոխտնօրեն Արայիկ Մանուկյանից և Գենոֆիա Մարտիրոսյանից բաղկացած խմբագրակազմը։ Դիզայնի պատասխանատուներն են Աննա Կարապետյանը և Արմեն Աբրահամյանը։ Մեծ ֆորմատի 8 էջերի վրա ներկայացված են Հայաստանի Հանրապետության և Արցախին վերաբերող բազմաթիվ նյութեր, հոդվածներ, հարցազրույցներ, տեղական ու միջազգային լուրեր, մշակութային, մարզական ու տնտեսական նորություններ՝ լուսանկարների հարուստ մատուցմամբ։

Դժբախտաբար սակայն, չի նշված թերթի պարբերականությունը՝ օրաթե՞րթ, շաբաթաթե՞րթ, թե՞... Նշված չեն նաև տպաքանակը, գինը և այլ մանրամասներ։ Կարծում ենք առաջին համարը պետք է ունենար խմբագրական ծանուցում կամ ազդ՝ թերթի նպատակն ու խնդիրները հայտարարող։ Չկա։

Անշուշտ, առաջին և դեռևս միակ համարից դժվար է դատումներ անել մեր հանրապետության կյանքի անգլերեն լուսաբանման տեսակետից կարևոր այս ձեռնարկի մասին։ Կարծում ենք, որ նորաստեղծ թերթը, որի լույսընծայումը ողջունում ենք արդեն, հետագա համարներում հետզհետե կիղկի իրեն թե մատուցման, թե բովանդակության ու լեզվի մեջ։

Մինչ այդ մեր գործընկերներին առաջարկում ենք ուղղել թերթի տիտղոսագիրը (շապիկը)։ Այնտեղ Times բառը 2 T-ով է արտահայտված։

Առաջիկա 5-10 տարիներին կընդլայնվի մետրոպոլիտենի գործունեությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 12 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Երևանի քաղաքային հասարակական տրանսպորտի զարգացման ծրագրով նախատեսված է առաջիկա 5-10 տարիներին ընդլայնել մետրոպոլիտենի գործունեությունը, բարձրացնել նրա անվտանգությունն ու բնդարձակել շահագործվող երթուղիները։ Ինչպես տեղեկացրեցին ՀՀ տրանսպորտի նախարարության լրատվական ծառայությունից, մետրոպոլիտենի շահագործման ու էլեկտրաէներգիայի ծախսերի կրճատման, նորոգման ծավալների նվազեցման, գնացքների արագության ավելացման նպատակով ծրագրով նախատեսված է ձեռք բերել ավելի քան 2 մլն 200 հազար ԱՄՆ դոլարի սարքավորումներ։

Նախատեսված է նաև առաջիկա երկու տարում «Երիտասարդական», «Զորավար Անդրանիկ» և «Սասունցի Դավիթ» կայարաններում բացել երկրորդ մուտք ու ելք, ինչը կնպաստի ուղևորաշարժության ավելացմանը, կբարձրացնի շարժասանդուղքների անվտանգությունը և ուղևորների սպասարկման կուլտուրան։ Երեք կայարանների նոր մուտքերի կառուցման վրա նախատեսված է ծախսել մոտ 24 մլն դրամ։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է տարի
Հիմնադիր և հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երևան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Ցողմը «Ազգին» պատկանում է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

հանդիպումներ

– Պարոն Վարդանյան, վարչապետ Արմեն Սարգսյանի հրաժարականը չի հանգեցնի՞ արդյոք նրա հռչակած տնտեսական եւ քաղաքական ուղեգծի վերանայման:

– Այսօր, երբ առաջնորդվում ենք պետության ապագայի եւ ազատական տնտեսության զարգացման պրագմատիկ մոտեցումներով, ապա հրաժարվել կամ սկզբունքորեն վերանայել Արմեն Սարգսյանի ուղեգիծը անիմաստ է: Ես կարծում եմ, նոր վարչապետը եւ այն թիմը, որն ինքը կհավաքի, հավասարիմ կմնան հայտարարված ծրագրերին, որովհետեւ Հասարակության շուրջերին, իշխանական շրջանակներում նույն 4-5 անուններն են, վաղուց հայտնի անցյալի ու ներկայի տեր գործիչները:

– Իմ կարծիքով, ազդու ուժեր կան, պրոֆեսիոնալ, փորձառու՝ անգամ միջազգային չափանիշներով: Պարզապես պետք է խորը նայել, քաղաքականացված կառույցներից, դեմքերից փոքր-ինչ ներքեւ իջեցնել հայացքը: Այստեղ կան կայացած մարդիկ, որոնք գործում են, աշխատատեղեր ստեղծում, զարգացման հայեցակարգեր ունեն:

– Արդյունաբերողների եւ գործարարների միությունը մեր գնահատ- հայկական դրամագլուխը:

Ինչ վերաբերում է ներքին մոնոպոլիզացիային, ինչպիսին մենք երբեմն տեսնում ենք Հայաստանում, ապա դա պարզապես նշանակում է, որ ոչ բոլորին է հնարավորություն տրված դրսեւորելու իրենց գործարար ունակությունները: Մեր միության միանշանակ դիրքորոշումն է՝ դրսեւորվելու եւ աշխատելու հնարավորություն պետք է տրվի բոլորին, այլապես իրոք կարող են շատ գործունյա, կարող մարդիկ դուրս մնալ տնտեսական գործունեության դաշտից: Հայաստանին պետք են միջազգային չափանիշերով կայացած, պրոֆեսիոնալ, ազգային մտա-

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

«Հայաստանը տնտեսական զարգացման երկընտրանք չունի»

Հարցազրույց Արդյունաբերողների եւ գործարարների միության նախագահ Արամ Վարդանյանի հետ

յաստանը երկընտրանք չունի: Պետք է բոլորս դեմքով շրջվենք դեպի նյութական արտադրության ոլորտ: Բոլորս պետք է հասկանանք, որ անհրաժեշտ է չափազանց ակտիվացնել հասարակության գործարար-ձեռներեց խավին: Հայաստանում պետք է լինեն տասնյակ հազարավոր գործարար մարդիկ, եւ օրենսդրորեն հաստատագրված, ազատական բարեփոխումներով ստեղծված տնտեսական դաշտը պետք է լցվի: Ներկա դրությամբ այնտեղ վակուում է. գործարարների եւ արդյունաբերողների շարժակազմը պետք է արագ ընթանար կառավարության ետեւից, որը ճակատն է շուկայական բարեփոխումների, սակայն նրանց միջեւ խզումը գնալով մեծանում է:

– Ձեր կարծիքով, Արմեն Սարգսյանի գնահատականներն ու դիրքորոշումը ոչ միայն նրա անհատական, այլեւ հանրապետության ողջ իշխանության համոզմունքների արդյո՞ւնքն էին:

– Դա օբյեկտիվորեն հասունացած դիրքորոշում էր, որը ձեւավորվեց առանձին անհատների եւ կազմակերպությունների հետ ունեցած հանդիպումների, քննարկում-խորհրդակցությունների արդյունքում որպես հավաքական տեսակետների յուրօրինակ համադրում: Դա շուկայական տնտեսության էվոլյուցիոն զարգացման ուղեգիծն է:

– Նոր վարչապետի ընտրության ժամանակ, ձեր համոզմամբ ի՞նչը պետք է վճռորոշ դառնա՝ անցյալի քաղաքական ծառայություննե՞րը, թե՞ արհեստավարժությունը, հասարակության համար ընդունելի նկարագիրը:

– Դժվար հարց է: Մենք ունեինք մի վարչապետ, որը հիմնական չափանիշերով բավարարում էր հասարակության լայն շերտերի պահանջները: Պատահական չէ, որ Հայաստանի գրեթե բոլոր քաղաքական եւ տնտեսական ուժերը կամովի վերադասավորվեցին նոր վարչապետի ծրագրերի շուրջ: Թվում էր, թե շատ արագ այսօր կստեղծվի մի այնպիսի բարոյաքաղաքական, տնտեսական մթնոլորտ, երբ Հայաստանի առաջընթացը երաշխավորված կլինի: Այսօր, սակայն, մենք ստիպված ենք հաղթահարել ստեղծված իրավիճակը: Կարծում եմ, մեր ազգն ունի կայացած անհատներ, որոնք ի զորու կլինեն փոխարինելու Արմեն Սարգսյանին: Նոր վարչապետին որոշ առումով դժվար կլինի հաղթահարել հաջորդը լինելու բարդույթը, բայց երբ տեսնենք, որ փոխարինողն իրոք պրոֆեսիոնալ է՝ պրագմատիկ մտածողությամբ եւ նպատակաուղղված է ազատական շուկայի զարգացմանը, ապա փոխըմբռնումը արագ կկայանա: Ընդհանրապես գաղափարախոսությունները պետք է կապված լինեն ոչ թե անձերի, այլ թիմի հետ, այս դեպքում ցավալի անակնկալները կբացառվեն: Ցավոք, առայժմ մեր հասարակությունը եւ կուսակցություններն ու կազմակերպությունները դեռեւս զարգացման այն աստիճանին չեն, որ կարողանան առաջադրել ամբողջական թիմեր, ուստի անհատի դերը դեռեւս շատ մեծ է:

– Դուք ասում եք, թե մենք ունենք կայացած եւ արհեստավարժ շատ անհատներ, բայց որտե՞ղ են նրանք: Հա-

մամբ դարձա՞վ այն կազմակերպությունը, ուր կարող են համախմբվել եւ գործել իրոք ձեռներեց մարդիկ:

– Կարելի է ասել՝ այն արդեն դառնում է այդպիսին: Մեր միության հետ արդեն հաշվի են նստում: Մենք ջանացինք զերծ պահել միությունը ավելորդ քաղաքականացումից: Մեր կազմակերպության նպատակն է նպաստել գործարար խավի կայացմանը, օտարերկրյա ներդրումների ապահովմանը, այսինքն՝ տնտեսության զարգացմանը:

– Դուք դեռեւս կարծո՞ւմ եք, թե տնտեսությունն անկախ է քաղաքականությունից եւ հասարակական կազմակերպության կանոնադրությունը ձեզ թույլ կտա լուրջ հաջողություններ արձանագրել:

– Ոչ. տնտեսության զարգացման համար անհրաժեշտ են քաղաքական նախադրյալներ: Պլանային կամ ամբողջական համակարգի ժամանակ օրենքներն այլ էին, շուկայական տնտեսության ձեւավորման համար պետության ազատականացումը, մասնավոր սեփականության անձեռնմխելիության, ազատ մրցակցության, փոխադարձ վստահության մթնոլորտի կայացումը անհրաժեշտություն են, առանց այս ամենի շուկայական համակարգի զարգացումը հարցականի տակ է դրվում: Հանրահայտ ճշմարտություն է, որ մեր տարած բոլոր հաղթանակները եւ անկախ պետականության նվաճումը, եւ Արցախի անվտանգության ապահովումը, պետք է շատ արագ ամրագրվեն տնտեսական վերելքով, այլապես բոլոր հաջողությունները վտանգվում են:

– Իսկ ԳԱՄ-ի ստեղծումն ինքնին չի՞ կարող հանգեցնել մեր տնտեսության մեջ արդեն տարածվող մենաշնորհային ձգտումների ամրապնդմանը:

– Ազատական տնտեսությունն ի սկզբանե բացառում է մենաշնորհները, մոնոպոլիզացիան: Ընդ որում պետք է հստակեցնել կա 2 տիպի մոնոպոլիզացիա, որոնք չպետք է շփոթել: Երբ պետությունը փոքր է, անհրաժեշտություն է առաջանում որոշելու արտադրության այն ճյուղերը, որոնք ռազմավարական նշանակություն ունեն երկրի համար, նրանց շուրջ համախմբվում են բոլոր հարակից արտադրությունները եւ պետական հովանավորությամբ մշակվում են զարգացման ծրագրեր: Դրսի մրցակցությանը դիմակայելու համար պետք են հզոր կառույցներ, ընդ որում դրանք պետք է լինեն զուտ հայկական, այսինքն՝ գերակշռողը պետք է լինի

ծելակերպով հազարավոր գործարար մարդիկ: Այսպես՝ երբ 10000 ձեռներեցից յուրաքանչյուրը 50 աշխատատեղ ստեղծի, ապա նյութական արտադրության ոլորտում մենք կունենանք առնվազն 50000 աշխատատեղ եւ կլուծենք զբաղվածության խնդիրները: Գործարար խավի շնորհիվ կապահովվեն բյուջեի մուտքերը, այսինքն՝ կլուծվեն սոցիալական խնդիրները: Մեր պետության զարգացման հիմքերի հիմքը պետք է լինի արտահանման ուղղվածություն ունեցող նյութական արտադրության ոլորտը, որի առջեւ զարգացման խիստ որոշակի ծրագրեր պետք է դրվեն՝ 5, 10 տարվա կտրվածքով: Դիցուք, 2002 թվականին մեր բյուջեն պետք է լինի ոչ թե 350 մլն դոլար, այլ 3,5 մլրդ, այդ դեպքում ազգաբնակչության 1 շնչի հաշվով բյուջեն կկազմի մոտ 1000 դոլար, եւ մենք կհասնենք Թուրքիայի կամ մյուս երկրների մակարդակին: Նման ծրագրերի շուրջ հնարավոր կլինի համախմբել ողջ ժողովրդին ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ արտերկրում:

Այնպիսի նպատակներ սահմանելուց հետո արդեն իմաստ կունենա քննարկել, թե ինչ արտահանել՝ գունավոր մետաղներ, ոսկի, էլեկտրոնային սարքեր, քիմիական արտադրանք: Ընդհանուրից կգանք մասնավորին, եւ մասնավորն էլ կսպասարկի հիմնական նպատակին հասնելու ծրագրերը: Պարզ կդառնա՝ որքան աշխատատեղ հնարավոր է ապահովել Հայաստանում, միջինը որքան թոշակ եւ աշխատավարձ կկարողանանք սահմանել:

– Ձեր կարծիքով, կառավարությունը կառուցվածքային տեսանկյունից պատրա՞ստ է նման ծավալի աշխատանք իրականացնել:

– Այսօր առկա է կառավարման կառուցվածքի բարեփոխման անհրաժեշտությունը: Ապարատի աշխատողների թիվը պետք է հասցվի նվազագույնի: Տնտեսական հարցերի մի ստվար մասը կարելի է հանձնել շահագրգիռ հասարակական կազմակերպություններին: Տնտեսության զարգացումը պետք է լինի թիվ 1 խնդիր: Ռազմավարական համարվող մի շարք ճյուղերի 20-30 ձեռնարկությունների կայացումը անմիջապես պետք է ղեկավարվի վարչապետի կողմից, քանի որ այլ մակարդակներում նման կարգի համապետական ծրագրերի իրագործումը դառնում է անիրագործելի:

Կառավարության որոշ կառույցների աշխատանքը դարձել են ինքնանպատակ, անգամ սեփականաշնորհումը դարձրեցինք ինքնանպատակ զբաղմունք, որը խլում է հսկայական ժամանակ եւ միջոցներ, իսկ արդյունքը դեռեւս զրոյական է: Եթե այդքան անհրաժեշտ էր սեփականաշնորհումը, ապա դա կարելի էր անել արագ, միանգամից: Սակայն միայն դրանով ոչինչ չի փոխվի, պետական լինի արտադրական սեփականությունը, թե մասնավոր, միեւնույն է, զարգացման ծրագիր է պետք՝ պետական հստակ հովանավորությամբ հանգերձ: Տնտեսական քաղաքականությունը պետք է մշակվի հասարակության լայն, պրոֆեսիոնալ եւ գործունյա խավերի ընդգրկմամբ, եւ ոչ թե կաբինետներում նստած:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

ՍԵՄԻՆԱՐ

Անդրկովկասի լրագրողները սկսում են համագործակցել

Թաբախմելայի սեմինարը արձանագրեց լրագրողների ազատ երկխոսության հնարավորությունը

Վրաստանի մայրաքաղաքից ոչ հեռու գտնվող Թաբախմելա հանգստավայրի միջազգային համաժողովների կենտրոնում մարտի 8-10-ը անցկացված «Անդրկովկասի լրատվության զանգվածային միջոցները» սեմինարը, որ կազմակերպել էր Երեւանի մամուլի ակումբը ՏԱՍԻՍ-ի ժողովրդավարության ծրագրի շրջանակներում, անցավ հետաքրքիր մթնոլորտում:

Ինչպես արդեն նախապես տեղեկացրել էինք, քննարկվող հարցերի շրջանակը լայն էր. ՉԼՄ-ի օրենսդրական ու տնտեսական վիճակը, լրագրողների լրատվության աղբյուրներից օգտվելու նրանց իրավունքների պաշտպանության, գրաքննության, ինչպես նաեւ երեք երկրների լրագրողների միջեւ համագործակցության դաշտ ստեղծելու հարցերը: Դրանից զատ, տպավորիչ էին բրիտանական փորձագետների ելույթները նախընտրական արշավների վերաբերյալ:

Ադրբեջանական պատվիրակությունը ղեկավարում էր լրագրողական «Յենի Նեսիլ» կազմակերպության ծրագրի ղեկավար Նասիզ Զարբալիեւը, վրացական կողմը ներկայացնում էին «BS-PRESS» գործակալության գլխավոր խմբագիր Ելենա Ինենաշվիլին եւ վրաց լրագրողների դաշնության փոխնախագահ Համլետ Գեզիանը, իսկ հայկական կողմը՝ Երեւանի մամուլի ակումբի նախագահ Բորիս Նավասարդյանը եւ Հայաստանի ժուռնալիստների միության նախագահ Աստղիկ Գեւորգյանը: Երեք հանրապետությունների պատվիրակությունները կազմված էին անկախ, ընդդիմադիր եւ իշխանամետ լրագրողներից: Զեկուցումները եւ դրանց հաջորդող քննարկումները ցույց տվեցին, որ Անդրկովկասի երեք երկրներում էլ չորրորդ իշխանությունը դեռեւս ձեւավորվում է: Երեք կողմերն էլ մամուլի օրենսդրական դաշտի վիճակից դժգոհ էին, թեեւ երեք երկրներում էլ նոր օրենքի նախագծեր ստեղծելու շուրջ աշխատանքները շարունակվում են:

«Ադրբեջանի լրագրողները դժգոհ են 1993 թվականի աշնանից վերականգնված գրաքննությունից, որը նախ ընդգրկել է քաղաքական եւ ռազմական ոլորտները, իսկ այժմ վերածվել է միմիայն Ալիեւի անձի դեմ տպագրվող նյութերի գրաքննության: Չինական գրաքննության ենթարկվող թերթերից մեկի՝ «Ազադլիգի» թղթակցի ասելով, լրագրողներն արդեն ինչ-որ տեղ համակերպվել են գրաքննությանը:

Համոզված եմ հիշում վերջին շրջանի ամենազավեշտական դեպքերից մեկը, երբ հանրապետության գլխավոր գրաքննիչը հարցազրույց է տվել թերթին, իսկ Խրեկոյան իր իսկ ձեռքով կրճատել իր խոսքի մի մասը: Թերթը լույս է տեսել սպիտակ հատվածներով:

Ի տարբերություն Ադրբեջանի Հայաստանում եւ Վրաստանում գրաքննություն որպես այդպիսին չկա, բայց գոյություն ունի ինքնագրաքննություն, լրագրողների հետապնդում կամ լրատվության միջոցների վրա ազդելու այլ ձեւեր: Ի դեպ, վրացիներն էլ դժգոհեցին տնտեսական լրատվության հայթայթման դժվարություններից, նշելով նաեւ, որ իրենց համար հիմնական խնդիրը ոչ այնքան մամուլն է, որքան էլեկտրոնային լրատվության միջոցները: Նրանց ասելով, տնտեսական ծանր պայմանների պատճառով շատերը թերթ չեն ստանում, եւ բնակչության 10 տոկոսն է միայն մամուլ ընթերցում: Մնացյալ 90 տոկոսը գտնվում է հեռուստատեսության ազդեցության տակ: Նշվեց «Ռուսթավի-2» հեռուստաընկերության օրինակը, որը նույնիսկ դատարանի դրական որոշումից հետո չի կարողանում վերսկսել իր աշխատանքը: Լրագրողների նկատմամբ բռնարարքների օրինակներ նույնպես բերվեցին: Օրինակ, Ադրբեջանում նախկին ներքին գործերի նախարար Իսքանդեր Համիդովը «Այնա» թերթի իրեն քննադատած լրագրողին ստիպել է ուտել թերթը, բայց վերջինիս հրաժարվելուց հետո ծեծել է նրան: Ադրբեջանական մամուլում բարձրացված աղմուկից հետո նախարարին հեռացրել են: «Ազատություն» թերթը փակվել է Ադրբեջանում ռուսական դեսպանության ճնշմամբ եւ վերաբացվել Բաքվում ԱՄՆ-ի դեսպանության միջամտությամբ: Ընդհանրապես, ադրբեջանցի լրագրողները համոզված էին, որ շատ դժվար է Ադրբեջանում թերթ փակելը, որովհետեւ մեծ աղմուկ է բարձրանում եւ իշխանությունները դրան չեն գնում: Մամուլի տնտեսական վիճակի առումով Ադրբեջանն ավելի բարենպաստ է: Գովազդային ոլորտն այստեղ մեծ դեր է խաղում: Թեեւ օրինակ, նախկինում 200 հազար տպաքանակ ունեցող «Ազադլիգ» թերթն այսօր տպագրվում է ընդամենը 9000 տպաքանակով, բայց եւ

հակառակ Հայաստանում տիրող խեղճ վիճակի տարածում են ստացել նաեւ մամուլի տարածման մասնավոր կազմակերպությունները:

Հայկական կողմն իր ներքին [illegible] մամուլի միջոցների նկատմամբ կիրառված վերջին տարիների բռնարարքներին, թերեւս «Երկնային օրեր» թերթի գլխավոր խմբագիր Միքայել Հայրապետյանին դաժան ծեծի ենթարկելու փաստը:

Իսկ Վրաստանում լրագրողների փոխարեն ոստիկաններն են որոշել պաշտպանվել եւ գանգատվում են ստեղծել «Ոստիկաններին մամուլից պաշտպանելու կոմիտե»: Մինչդեռ Վրաստանի պետական հեռուստատեսության եւ ռադիոյի [illegible] գոյություն ունի որոշակի գրաքննություն: Նույն վիճակն է նաեւ Հայաստանում, քանի որ պետական լրատվության միջոցներն ավելի շատ մտահոգված են մեկ անձի՝ նախագահ Տեր-Պետրոսյանի անձը չվարկաբեկելու քաղաքականությամբ, քան առկա խնդիրները քննարկելու եւ լուծելու մտահոգությամբ: Սեմինարի մասնակիցները քննարկեցին նաեւ համագործակցության ձեւերը, Երեւանում կամ Բաքվում հանդիպումների հնարավորությունները: Քննարկումները չշոշափեցին հակամարտությունների թեման: Ի սկզբանե նախատեսված էր միմիայն մասնագիտական խնդիրների քննարկում:

Սեմինարի մասնակիցները ընդունեցին նաեւ մի հայտարարություն դիմում, որը դատապարտում էր վերջերս Չեչնիայում չորս լրագրողների պատանդ վերցնելու փաստը եւ պահանջում ազատ արձակել նրանց: Իսկ «Արեւելք-Արեւմուտք» բրիտանական հաստատության տնօրեն Յան [illegible] երեք հանրապետությունների լրագրողների նման հավաքի կազմակերպումը, նշելով, որ դա լավ նախադեպ է հետագա համագործակցության համար:

[illegible]

Թբիլիսի-Երեւան

digitised by A.R.A.R.@

Ոչ տեսել եմ, ոչ լսել...

Կալիֆոռնիայի հայ համայնքի ցավերը

Փետրվարին Իրանից վերջերս գաղթած մի հայ կին երեխաների հետ հրկիզվեց սեփական տան մեջ Գլենդեյլում: Ոճրի մեջ կասկածում են զոհի ամուսին Ժորժիկ Ավանեսյանին:

Մարտին երեսունութամյա մի հայ գաղթական իրեն կախեց Կալիֆոռնիայի Վան Նայս քաղաքի մենախցում: Անտուն ու անտեր մի թափառական՝ Հայկ Դաղոյանը, հաճախ էր թրեւ գալիս հայկական Ս. Պետրոս եկեղեցու շրջակայքում: Նրան կալանել էին մասնավոր սեփականության սահմանները խախտելու մեղադրանքով:

Հետաքրքիրն այն է, որ եթե «Լոս Անջելես թայմս» օրաթերթը մանրամասն անդրադարձած չլիներ այս միջադեպերին, տեղի կես միլիոնանոց հայկական գաղութը չէր էլ իմանա դրանց գոյության մասին:

Հայ օգնության միության (ՀՕՄ) սոցիալական ապահովության ծառայող Փարիկ Նազարյանը՝ հավաստում է, որ ընտանեկան ծեծը, երեխաների չարաշահումը, ավազակախմբերը, ԴԱԿ-ը (դիմադրողականության անկման վարակ), անտնությունը մաս են կազմում համայնքը համակած սոցիալական արհավիրքի: Չնայած այդ ամենին, պնդում է նա, հայերը շարունակում են մնալ այն համոզմունքին, թե նման խնդիրները քննարկման ենթակա չեն:

Ոչ տեսել եմ...

Ոչ տեսած, ոչ լսած այս խնդիրները ընդգրկում են քսաներորդ դարին բնորոշ սոցիալական ախտերի ամբողջ երփնապնակը:

ԱՄՆ-ում ծնված երեսնամյա անտուն մի կին առաջին անգամ ՀՕՄ-ի գրասենյակ ոտք դրեց իր ոչ հայ ծանոթների հորդորանքից հետո: Այժմ նա մշտական հաճախորդ է դարձել, թեեւ, ըստ սոցապ աշխատողների, նրա վիճակը գնալով վատթարանում է՝ նա անլվա տեսք ունի եւ հացի կարոտ է մնում:

Երեքից յոթ տարեկան երեք երեխաները սոսկ մի քանիսն են այն տասնյակներից, ում տեղավորում են մանկատներում, ելնելով նրանց ծնողների պատշաճ խնամք մատուցելու անկարողությունից: Այն օրից ի վեր, ինչ սրանց մայրը տնից փախավ, հայրը փորձում է փաստել, թե ինքն ի վիճակի է երեխաներին պահելու, մինչդեռ նրանց բախտը դեռ բերել է, որ դեռեւս միասին են ապրում:

Տասնյոթամյա մի աղջիկ, որին շարունակաբար ստորացրել են նրա սիրիահայ հայրը եւ եղբայրը, հայկական շրջանակներում այդպես էլ չկարողացավ մշտական հանգրվան գտնել, չնայած կարող էր օգտվել ժամանակավոր օթեւանից: Աղջիկը, որն ի թիվս այլ հոգսերի, մի քանի անգամ տնից փախուստի էր դիմել, ստիպված եղավ վերադառնալ իր քանդված օջախը: Նրա տասնվեցամյա քույրը շարունակում է ապրել ուրիշների տանը:

Բեյրութցի քսանհինգամյա գեղեցիկ միայնակ մի մայր, չկարողանալով վերջ տալ թմրամոլությանը, դիմել է թալանի, վաստակելով բանտարկության մի զգալի ժամկետ՝ տատի հույսին թողնելով յոթ տարեկան տղային:

Թմրամոլությունն ավելի լայն տարածում ունի, քան կարելի էր հուսալ: Մայրը ստիպված քսանմեկամյա որդու առջեւ կողպում է բնակարանի դռները, որ նա տան իրերը չտանի: Խեղճ կինն ի վերջո որոշեց իր որդուն հետ ուղարկել Հայաստան, թերեւս այնտեղ ավագ եղբայրը նրանից գլուխ հանի:

Այս եւ նման խնդիրները տարիքային սահմաններ չեն ճանաչում: Երեւանցի յոթանասունամյա մի կնոջ՝ որդին տուրիստական վիզայով հրավիրել է իր մոտ: Մեկ տարի չանցած տղան նրան լքել ու տնից հեռացել է: Վարձը չմուծելու պատճառով տանտերն այդ կնոջը փողոց է շպրտել: Հիմա այդ կինը գնչուի կյանք է վարում, խնամելով այլ զառամյալների, որպեսզի մի կերպ իր գլուխը պահի:

Հայկական համայնքին խորթ չէ նաեւ ԴԱԿ-ը: Լոս Անջելեսի ԴԱԿ-ի ծրագիրն անգամ հայերեն լեզվով վստահության հեռախոս է բացել՝ հիվանդության կանխման ու պրոֆիլակտիկայի պրոպագանդման համար: Բազմաթիվ հայ հաճախորդների սպասարկող մի բժիշկ ասում է, թե ինքը վիրուսակիր հայ տղամարդ հիվանդներ ունի, որոնք իրենց կանանցից թաքցնում են անալիզների արդյունքները:

Սեռական հանցանքների փականքի տակ դրված թեման մտնում է դասարաններ ու խորհրդատվական կենտրոններ, որոնց անձնակազմերը, ինչպես եւ համայնքն ամբողջությամբ, անգամ ծանոթ չեն համապատասխան բառապաշարին: Իրանահայ տասներկուամյա մի աղջնակ, որին սեռական հետապնդումների է ենթարկել հարազատ մոր սիրեկանը, ընդամենը մի դեպք է Լոս Անջելեսի շրջանի Մանկական ծառայության հարուցած բազում գործերի թվում:

Ավանեսյանների ընտանիքի ողբերգությունը կարող է եւ խելագարի գործ լինել, ինչպես կասկածյալին նկարագրում են նրա ծանոթներից շատերը, բայց եւ այնպես ներընտանեկան ծեծկռտուքը եւ ամուսնական չարաշահումները հաճախ մեղադրականների հիմք են դառնում բազմաթիվ տներում: Ընկնելով մի նոր հասարակություն, որտեղ կարելի է վճռական պահին ոստիկանությանը զանգահարել, [illegible] կանանցից շատերը պատրաստ չեն հետեւանքներին: Երբ դատարանում հարկ է լինում վկայություն տալ կալանված ամուսնու դեմ, ֆինանսական անապահովության հեռանկար վաստակելով:

Սովորական խնդիր է դառնում նույնիսկ անչափահասների հղիությունը: Սաուդյան Արաբիայից ներգաղթած ավարտական դասարանի մի աշակերտուհի ծնողներից թաքցրել էր իր հղիությունը ընդհուպ ծննդաբերելը: Նորմալ ծննդաբերելով, նա որոշել է նորածնին առաջարկել որդեգրության եւ այդ առիթով դիմել է Գլենդեյլի ընտանեկան ծառայությունների գործակալությանը: Գործակալությունը խոստովանել է, որ նման ծանր հանգամանքներում արդեն օգտակար է եղել երիտասարդ հայուհիների:

Ոչ էլ կասեմ...

«Ինչ խնդիրներ որ ունենա ԱՄՆ բնակչության մնացած մասը, դրանք արձանագրվելու են նաեւ հայկական համայնքում», ասում է Ալիս Պետրոսյանը՝ Գլենդեյլի միացյալ դպրոցական շրջանի հատուկ ծրագրերի ղեկավարը:

Շահե Քյոռօղլյանը Գլենդեյլի ոստիկանության խոսնակն է: Ցավերը չտեսնել տալու համընդհանուր միտումը նա բնութագրում է որպես ջայլամի քաղաքականություն: «Եթե մենք մի բան չենք տեսնում, կարծում ենք, թե դա գոյություն չունի», ասում է նա: Եվ քանի որ հայ համայնքի կառույցների մեծ մասը չէին նախատեսված նման խնդիրներ դիմակայելու համար, շատերն անգամ չգիտեն, որ դրանց տարածումը վաղուց արդեն հատուկենտ դեպքերից վերածել է զգալի չափերի:

Հարցն այն աստիճան է լրջացել, նշում է մի փաստաբան, որ Հարավային Կալիֆոռնիայի յուրաքանչյուր ոստիկանատուն, դատարան ու բանտ ամեն օր զբաղվում են տասնյակ հայկական գործերով:

Մինչդեռ, եթե թերթենք Հարավային Կալիֆոռնիայի հայկական հեռախոսագրքերը, միայն երկու կազմակերպություն կգտնենք, որոնք ստեղծված են նման հրատապ դեպք ունեցող տասնյակ հազարավոր անհատների հարցերով զբաղվելու համար: Եթե չհաշվենք ՀՕՄ-ի չորս գրասենյակները եւ Հոլիվուդի Հայ ավետարանական եկեղեցու սոցիալական կենտրոնը, ոչ եկեղեցիները, ոչ էլ դպրոցները ի վիճակի չեն գլուխ հանելու այն բազում խնդիրներից, որոնք բխում են ներգաղթից, ուծացումից եւ տեղահանության զգացումից:

Կան նաեւ բացառություններ: Թեեւ Առաքելական եկեղեցու եւ էջմիածնական, եւ Կիլիկիո թեմերը անհաղորդ մնացին AIM-ի՝ իրենց հետ այս նյութը քննարկելու փորձերին, Ս. Պետրոս եկեղեցու քահանա հայր Շնորհք Դեմիրճյանը ընդունում է իր ծխում եւ նաեւ ամբողջ հայ համայնքում նման թնջուկների ու սպեցիֆիկ դեպքերի առկայությունը:

Բանտում կախված հայ տղամարդուն բանտարկել էին հայր Դեմիրճյանի եկեղեցու առաջ: «Վերջին չորս տարիների ընթացքում Դաղոյանը օգնություն էր ստանում մեր եկեղեցուց: [illegible] եկեղեցու երկաթյա դարպասը: Մեկ այլ անգամ, գիշերով եկեղեցի մտնելով, բացել էր գազի ծորակը, փորձելով հրկիզել խոհանոցը:

Մենք ամեն միջոց փորձեցինք, ասում է Դեմիրճյանը: Վերջիվերջո վերականգնողական կենտրոնում մեզ բացատրեցին, որ եթե մարդն ինքը փոխվելու ցանկություն չունի, ապա մենք նրան ոչնչով օգնել չենք կարող: Ահա այդ ժամանակ է, որ եկեղեցու անդամները որոշեցին դիմել ոստիկանությանը», եզրափակում է քահանան իր պատմությունն այդ միջադեպի մասին, որը ողբերգական ավարտ ունեցավ:

Այն կանայք, որոնք խնդիրներ ունեն իրենց ծեծող կամ բանտ ընկած ամուսինների հետ, կամ նրանք, ովքեր ապաստան չունեն, հաճախ դիմում են հայր Դեմիրճյանի օգնությանը: Սակայն նրանք մեծ մասամբ դա անում են այն ժամանակ, երբ իրենց խնդիրներն արդեն վերածված են լինում իրավական հարցերի, որոնց ասպարեզում քահանան քիչ անելիք ունի:

«Ես նրանց վերջին հանգրվանն եմ, ասում է Դեմիրճյանը, իսկ երբ դու վերջին հանգրվանի դերում ես, էլ ի՞նչ կարելի է անել: Արդեն ուշ է: Ուժերս ներածին չափով փորձում եմ դաստիարակել հանրությանը, բայց ի վերջո մի ձեռքով ես քանի՞ ձմերուկ կարող եմ բռնել»:

Հայր Դեմիրճյանին ավելի հաճախ են դիմում այն ծնողները, ովքեր խորհուրդ ու օգնություն են փնտրում իրենց զավակների համար, դա կապված լինի թմրամոլության, դպրոցական պրոբլեմների, թե անբուժելի վարքագծի այլ դրսեւորումների հետ, ինչպիսին երիտասարդական ավազակախմբերն են:

Հարցի առկայության ընդունումը

Ըստ Քյոռօղլյանի գնահատականի, հայ անչափահասների մոտավորապես յոթ տոկոսը առնվազն մեկ անգամ բերման է ենթարկվել եւ բախվել օրենքի հետ:

«Ինչպես որ դասարաններում լինում են օրինակելի ավագներ, այնպես էլ երեխաներ կան, որոնք անդամակցում են ավազակախմբերին», ասում է Պետրոսյանը, ավազակախմբերի գոյությունը բացատրելով որպես ինքնապաշտպանության յուրովի արտահայտում եւ գերազանցության ցուցադրում:

Քյոռօղլյանը նշում է. «Թերեւս մենք չգիտենք, թե ինչպես դարմանենք այս արատները, եւ ավելացնում, անհրաժեշտ է ավելի շատ ուշադրություն հատկացնել այս երկիր ներգաղթողների առջեւ ծառացող հոգեբանական ու սոցիալական խնդիրներին: Նրանք անծանոթ են մեծամասնության նիստուկացին, մարդկային հարաբերությունների կանոններին, նրանք տեղ չեն գտնում հասարակության մեջ եւ իրենց հասարակության մասնիկ չեն զգում: Սա առավել ճիշտ է այն հայ երիտասարդների համար, ովքեր կտրվում են իրենց մշակութային ավանդույթներից»:

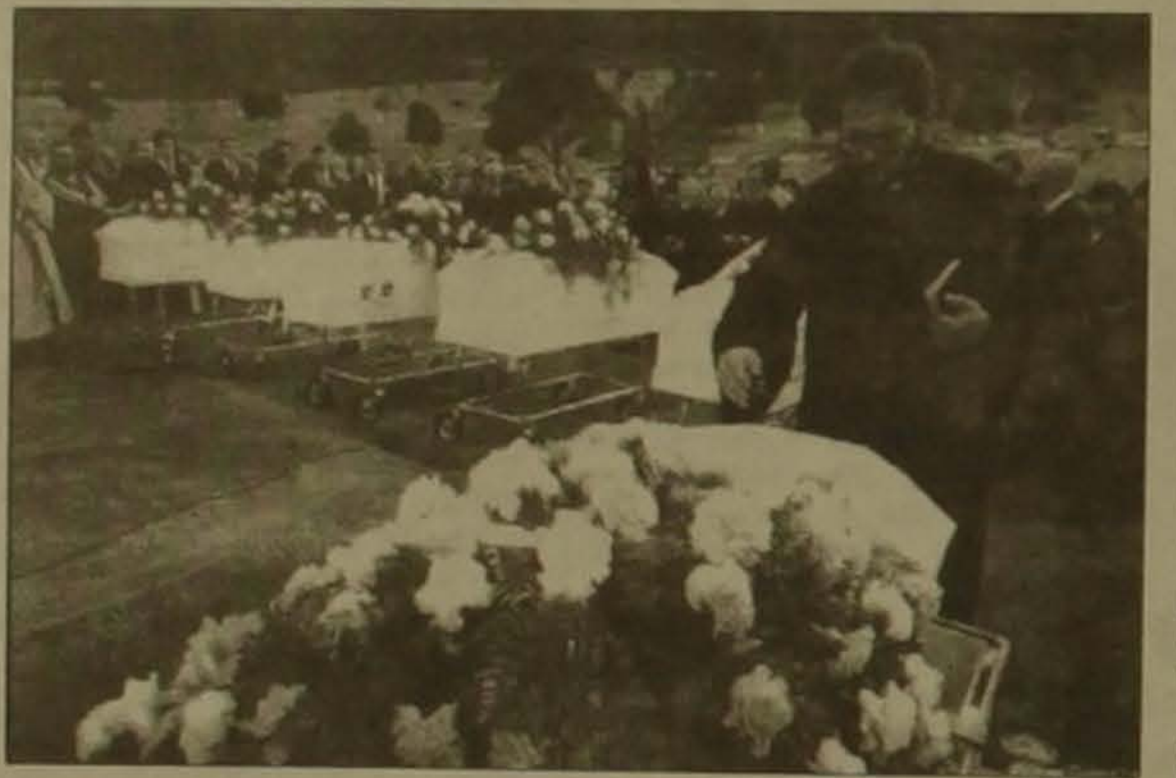

Ավանեսյանի ընտանիքի թաղումը

Գլենդեյլի երիտասարդ կանանց քրիստոնեական միության ընտանեկան բռնության ծրագրի համակարգող Լիսա Նիլսոնը հաճախ է բախվում հայ համայնքի ներսում ընտանեկան բռնության հետ առնչվող ամոթի զգացման հետ: «Հայ կնոջ համար անտանելի դժվար է օգնության դիմելը: Իսկ հայ տղամարդու համար նույնքան դժվար է խոստովանել. «Այո, ես կնոջս ծեծում եմ եւ օգնության կարիք ունեմ»: Սա պայմանավորված է նրանով, որ ընտանեկան խնդիրներն ընդունված չէ տնից դուրս հանել, եւ հենց դա է համայնքի առջեւ ծառացած մարտահրավերը՝ նրա մերժման խնդիրը»:

Աստիճանաբար ավելի հարմարվելով նոր կենսառճին, անչափահասներն իրենց ձեռք բերած չափանիշերը ներմուծում են տուն, ուր ավանդապաշտ հայ ընտանիքը կարող է նրանց չընդունել: «Ընտանիքի ներսում ծավալվող այս դիմակայության» պատճառով, ասում է Քյոռօղլյանը, «մեղքը բարդվում է հասարակության եւ այդ հասարակության հանդուրժած ազատության վրա»: Երբեմն այդ դիմակայությունը բերում է խիստ պատժամիջոցների, որոնք իրենց հերթին կարող են ծնողների համար իրավական պրոբլեմներ առաջացնել:

Քանի դեռ ուշ չէ

Հայր Դեմիրճյանն առիթը բաց չի թողնում, դաստիարակությունն ու սուրբ ծեսերը զուգակցելով, ընտանեկան բռնությունն իր թեմում կասեցնելու համար: Դրա միջոցներից մեկը ամուսնությանը նախորդող գործնական եւ հոգեւոր բնույթի եռանդուն խորհրդատվական գործունեությունն է: Նա քաջալերում է նորապսակներին քահանայի դիմելու ամեն անգամ, երբ իրենց հարաբերություններում խնդիր է ծագում՝ նախքան այն անվերահսկելի դառնա:

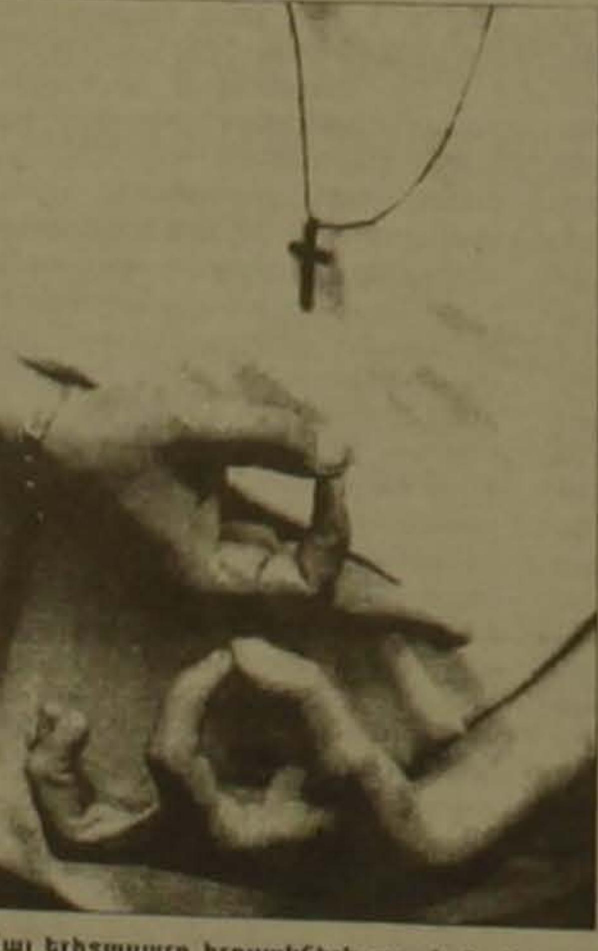

Հայ երիտասարդ հրոսակների պայմանանշանը

«Ես համոզված եմ, որ նման միջոցներն ի վերջո կկանխեն ընտանեկան բռնության որոշ դեպքեր», ասում է քահանան: «Ամեն ոք, ով կապված է եկեղեցուն, մեր կողմից հնարավորին չափ օգնություն ու խորհուրդներ է ստանում: Ուզում եմ ասել, որ իմ ծխում մենք գիտակցում ենք նման պրոբլեմների նշանակությունը եւ փորձում հանձնախմբի անդամների միջոցով նպատակաուղղված ձեւով զբաղվել դրանց լուծմամբ»:

Եթե այդպես է, ապա սա եզակի իրողություն է: Մանավանդ որ պրոբլեմներ ունեցողներին առաջարկվող ծառայությունների ճնշող մեծամասնությունը հայ համայնքի շրջանակներից դուրս է գտնվում:

Անչափահասներին սխալ ճանապարհից ետ պահելու համար Գլենդեյլի ոստիկանությունը համայնքի հետ աշխատող հատուկ ծառայողներ ունի, եւ ՀՕՄ-ը, որքան կարող է, օգնում է նրանց:

«Ընդհանուր գրագիտության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով Լոս Անջելեսի Կալիֆոռնիայի համալսարանի ուսանողները հանգստյան օրերին Գլենդեյլի միջնակարգ դպրոցում անհատական պարապմունքների ծրագրեր են իրականացնում: Նպատակը աշակերտների արժանավորությունը բարձրացնելն է, որպեսզի նրանք կարիք չունենան դիմելու ավազակախմբերի միջավայրին», ասում է Պետրոսյանը:

Դրանով հանդերձ լրացուցիչ օգնության կարիքը դեռեւս զգալի է, եւ Պետրոսյանը համայնքի մեջ փնտրում է այն երանյալներին, որոնք պատրաստ են օգնության ձեռք մեկնել պակաս բախտավորներին:

«Իրատես մոտեցման դեպքում անչափահասներից շատերի համար օգնությունը կարող է արդեն ուշացած լինել», ասում է նա, ավելացնելով, որ ժամանակին կանխարգելումը հաջողության հիմնական գրավականն է:

Քյոռօղլյանն իր հերթին ավազակախմբերի հարցի լուծման համար առաջարկում է հաստատել համայնքի անդամների եռակողմ օժանդակության մի սխեմա, որը կներառի ծնողներին, ուսուցիչներին եւ համայնքի կազմակերպություններին:

Նազարյանը շեշտում է, որ այս հարցերը լուծելու այլընտրանքային ուղի չկա, քանի որ սոցիալական ծառայությունների գործակալությունները ոչ միայն սահմանափակված են իրենց միջոցների մեջ, այլեւ՝ լիազորություններում:

Ստեպ-ստեպ առաջխաղացում

Կա մի ասպարեզ, որի հանդեպ հայկական համայնքի վերաբերմունքի մեջ կարծես թե դրական տեղաշարժ է արձանագրվում. դա մտավոր հետամնացների խնդիրն է:

Քարոլ Զուրոյանը գործադիր տնօրենն է Գլենդեյլի Մտավոր հետամնացների օժանդակության միության, որի վարչությունը մի քանի հայ անդամ ունի: Նա ասում է, որ հայրենիքում թերզարգացած երեխաներ ունեցող ծնողները ստիպված էին վերջիններիս տնից դուրս չհանել: Մտավոր հետամնացներն ասես սոցիալապես խարանված լինեին: Համարվում էր, թե նրանք խելապակաս են, մի բան, որը չէր կարող չանդրադառնալ նաեւ նրանց ընտանիքի վրա:

«Երբ այդպիսի ընտանիքները ներգաղթում են ԱՄՆ, հանկարծ հայտնաբերում են, որ մտավոր հետամնացների համար գոյություն ունեն բազմաթիվ ծառայություններ, եւ ծնողներն, առաջին անգամ, ազատվում են պատասխանատվության ծանր բեռից: Իսկ իրենց հիվանդների առջեւ միանգամայն նոր, մինչ այդ անծանոթ մի աշխարհ է բացվում: Նրանք, ում հնարավոր է կրթել, դառնում են անկախ, ինքնավստահ ու կյանքով լի», նշում է Զուրոյանը:

Ինչեւէ, երբ նա փորձում է աշխատանքի տեղավորել իր հովանավորյալներին, որոնց քառորդը հայախոս է, ապա որոշակի դիմադրության է հանդիպում հայ բիզնեսմենների շրջանում, որոնք համարում են, թե մտավոր հետամնացների մեջ ինչ-որ բան իր տեղում չէ:

«Համայնքը նման է նուրբ ու փխրուն մի արձանի, որը դեռ ձուլարանում է: Ժամանակ է պահանջվում նրա առանձին մասերը բրծելու համար, քանի որ առայժմ ձեւավորման ընթացքի մեջ են: Մի բան սակայն հայտնի է, մենք անչափ նորանոր օգնող ձեռքերի կարիք ունենք այդ արձանը կանգնեցնելու համար», հորդորում է Նազարյանը:

ԹԵՐԵԶԱ ՄՈՐՈ
ՍԱԼԻ ՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ-ԴԱԼԱՐՅԱՆ

AIM, մարտ 1996

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Միջազգային

Այդ կերպ չես ասի Մոսկվան անկյակած արդեն ֆախադարտասել է ոչ թե մեկ այլ մի քանի «տրոյական ձի»՝ որոնք պիտի ձգտի տեղադրել ՆԱՏՕ-ական իլինում: Նպատակը ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք ծավալման պարագային հակաքայլեր ձեռնարկելու պատրաստությունն է եւ իր շահերին ու ազդեցության ոլորտներին սպառնացող վտանգի չեզոքացումը:

քայլն է եւ այս քայլն էլ արդեն գաղտնիք չէ: Պրիմակով-Սոլանա եւ Օլբրայթ-Ելցին բանակցությունների ժամանակ հարցը շոշափվել է: Ընդամին Արեւմուտքն ամեն կերպ փորձում է խուսափել այդպիսի պայմանագիր կնքելուց, որն առաջիկայում կարող է կաշկանդել իրեն: Փոխարենն առաջարկվում է փոխհարաբերությունների մասին ինչ-որ «խարտիա» կամ «համաձայնագիր»

ցուցաբերվող խստականության հիմնախնդիրը շարունակ «դղորդելով» Մոլդովայի, Ուկրաինայի, մերձբալթյան երկրների «արյունը» եւ լարվածության մեջ պահելով նրանց հարկը պահանջած դեպքում հրահրելով քաղաքացիական անկարգություններ դրանով իսկ նրանց հարկադրելով բարյացկամ չեզոքություն պահպանել իր նկատմամբ:

Երրորդ. Մոսկվան առիթ է որոնում

ռազմական դոկտրինան եւ ելնելով սեփական անվտանգության ապահովման հրամայականից հրաժարվում է առաջինը միջուկային զենք չգործադրելու պարտավորությունից: Այսինքն Մոսկվան իր անվտանգությունն ու շահերը պաշտպանելու համար բացահայտորեն ձեռքը մեկնում է միջուկային մահակին դրանով իսկ անչափ մեծացնելով լարվածությունն աշխարհում, խոսական դարձ

ՏԵՍԱԿԵՏ

Մոսկվայի «տրոյական ձիերը»

Արդ փորձենք դիտարկել, թե ինչպիսի՞ն կարող են լինել ռուսական հակաքայլերը:

Դրանցից առաջինն ահա արդեն բավական տեւականորեն տարփողվում է աշխարհով մեկ: Մոսկվան ամեն դիպվածի-անդիպվածի առիթով հայտարարում է, թե ինքը չի համաձայնի ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք ծավալմանը, չի դադարի բացասական վերաբերմունք ունենալուց, եթե անգամ չկարողանա խափանել այդ ծրագրի իրականացումը:

Սա առայժմ զուտ քարոզչական հակաքայլ է: Իհարկե, դժվար թե այն որեւէ ազդեցություն ունենա եւ փոխի համարյա թե արդեն ընդունված վճիռը, որը վերջնականապես պիտի ձեւակերպվի 1997-ի հուլիսին, ՆԱՏՕ-ի մադրիդյան վեհաժողովում: Դրանից առաջ տեղի են ունենալու Ռուսաստանի նախագահ Ելցինի հանդիպումները ԱՄՆ-ի նախագահ Քլինթոնի եւ Գերմանիայի կանցլեր Քոլի հետ: Այստեղ ռուսները մի վերջին փորձ կձեռնարկեն Արեւմուտքին համոզելու, որպեսզի հրաժարվեն ՆԱՏՕ-ն ընդարձակելու ծրագրերից: Կարելի է չտարակուսել, որ «Ելցինի բարեկամ Բիլը» հմայիչ զինաթափող ժպիտով կմերժի «իր բարեկամ Բորիսի» առաջարկությունները, եւ դա երկու պատճառով, նախ՝ ՆԱՏՕ-ի ընդարձակմամբ «նոր կայուն Եվրոպա» ստեղծելու գաղափարը Քլինթոնին չափից ավելի հոգեհարազատ է եւ նրա համար մարդկայնորեն շատ դժվար կլինի հրաժարվել իր «հոգեզավակից», երկրորդ՝ Ռուսաստանի այժմյան ծանր վիճակը այնպիսի պատեհություն է տալիս Արեւմուտքին, որը հնարավոր է, այլեւս երբեք չկրկնվի:

Այս դեպքում շատ հնարավոր է, Ելցինը դիմի, որպեսզի ՆԱՏՕ-ի եւ Ռուսաստանի հարաբերություններին տվի պայմանագրային պարտավորեցնող տեսք: Սա ռուսների երկրորդ

ստորագրել, որի մեջ ՆԱՏՕ-ն հանդիսավորապես կխոստանա նոր ընդունված երկրների տարածքում միջուկային զենք չտեղադրել, ՆԱՏՕ-ական այլ զորքեր չտեղաբաշխել ռուսական սահմանների երկայնքով եւ այլն եւ այլն:

Սակայն ո՞վ չի հասկանում, որ խոստումն այլ բան է, իսկ համաշխարհային հանրության առաջ պայմանագրային պարտավորություն ստանձնելն այլ: Խոստումը կատարման համար, ավա՜ղ, պարտադիր չէ...

Առավելագույնը, որին ներկա փուլում կարող է հասնել Մոսկվան, կարծում եմ, ՆԱՏՕ-ին հենց այդպիսի մի պայմանագիր պարտադրելն է: Ավելին անել նա չի կարող, ուստի չափազանց միամիտ պիտի լինել ենթադրելու համար, թե ռուսներն արդեն այժմ չեն մտածում Արեւմուտքին շատ ավելի անախորժ անակնկալներ մատուցելու մասին:

Ահա հենց այստեղից էլ սկսվում են Մոսկվայի «տրոյական ձիերի» տարբերակները:

Առաջին. Մոսկվան կոնֆեդերատիվ կամ այլ հիմունքներով միավորվում է նախ Բելառուսի հետ, ապա այդպիսի թաքուն կամ բացահայտ առաջարկություններով դիմում է ԱՊՀ մյուս երկրներին: Առաջիկա մի քանի տարիներին Ռուսաստանն ամեն կերպ մեծացնում է ճնշումը ԱՊՀ պետությունների վրա եւ ձգտում է այս կամ այն ձեւի տակ գոնե մասնակիորեն վերականգնել երբեմնի միասնական երկրի ռազմաքաղաքական եւ տնտեսական գոյությունը, դրանով իսկ ձեւափոխելով երբեմնի «Վարշավայի պայմանագիրը» հիշեցնող մի նոր դաշինք, թեկուզեւ նկատելիորեն դեպի Արեւելք տեղաշարժված դեմարկացիոն գծով:

Երկրորդ. Մոսկվան մեծացնում է իր արտաքին քաղաքականության ագրեսիվությունը, շահարկելով ռուսալեզու ազգաբնակչության նկատմամբ մերձակա արտասահմանի երկրներում

«ֆիրը Բալկաններ խոթելու» համար, ուստի եւ հրահրում է նոր հակամարտություններ նախկին Հարավսլավիայի առանց այն էլ անհանգիստ տարածքներում կամ օգտվում է արդեն առկա հակամարտությունների նոր սրացումներից եւ խաղաղարարի կամ արյունակից ժողովուրդներին օգնողի դիմակով ապահովում է իր ռազմական ներկայությունը Եվրոպայի կենտրոնում:

Չորրորդ. Մոսկվան անհապաղ ձեռնամուխ է լինում «բազմաբեւեռ աշխարհի» ձեւավորման գործընթացին, սերտացնելով իր հարաբերությունները Չինաստանի, Հնդկաստանի, այլ երկրների հետ, ընդհուպ չբացառելով նրանց մասնակցությամբ նոր ռազմաքաղաքական դաշինքի ստեղծումը:

Հինգերորդ. Մոսկվան իր «հայացքն» ավելի սեւեռուն է ուղղում Հայաստան-Իրան, Անդրկովկաս-Միջին Արեւելք «գծին», գանազան, այդ թվում նաեւ ոչ միշտ բարոյական միջոցներով առավել «ցանկալի» դարձնելով իր «ներկայությունը» տարածաշրջանում:

Վեցերորդ. Մոսկվան աշխարհի բոլոր ծայրերում մեծացնում է իր «ագենտական ներկայությունը», եւ քանի որ առայժմ որեւէ այլ մրցունակ առաջարկ չունի արտահանելու բացի ռազմականից, սկսում է համաշխարհային շուկան հեղեղել ամենաժամանակակից ռազմական տեխնիկայով, անգամ տեխնոլոգիայով: Ընդամին ռուսական զենքն ու տեխնոլոգիան առաջին հերթին գնում են ագրեսիվ նկրտումներ ունեցող ռեժիմները, դրանով իսկ կախման մեջ ընկնելով Ռուսաստանից եւ բնականաբար, ենթարկվելով նրա ազդեցությանը, ինչն արդեն իսկ ներսից «պայթեցնում է» աշխարհի կայունության մասին ՆԱՏՕ-ական պատկերացումների ողջ համակարգը:

Յոթերորդ. Մոսկվան աշխարհին ի լուր հայտարարում է, որ փոխում է իր

նելով երրորդ համաշխարհային պատերազմի վտանգը (այդ մասին արդեն իսկ ակնարկում է Ռուսաստանի ներկայիս արտգործնախարարը):

Ութերորդ. Մոսկվան, ելնելով իրավիճակից, շարունակ հրապարակ է հանում նորանոր մեծ ու փոքր «տրոյական ձիեր»՝ մեկ այստեղ, մեկ այնտեղ խուսանավում է, հարձակվում ու նահանջում, հարվածում ու չքմեղանում, ոգեւորում ու դավաճանում, հրահրում ու «սաստում» եւ այլն, եւ այլն, մինչեւ շահում է իրեն այնքան անհրաժեշտ ժամանակը կրկին զորանալու եւ Արեւմուտքի հետ «դու»-ով խոսելու համար: Քանզի նա երբեք չի համակերպվի իրեն պարտադրվող «Դու»-ին:

Այսպիսով, Եվրոպայում նոր տիպի կայունության հաստատման ֆինլանդյան երազանքը, եթե նույնիսկ պայմանավորված է ամենաբարի մղումներով, ի սկզբանե տանում է հակառակ արդյունքի մեծապես ապակայունացնելու է աշխարհը: Եվրոպայի եւ ոչ միայն Եվրոպայի երկրների միջեւ կառուցելու է նոր հակամարտության գծեր, բեւեռամարտի նոր խրամատներ ու պատնեշներ, մարդկությանը ետ է շպրտելու մի նոր «սառը պատերազմի» (ու՝ Աստված միայն «սառը»!) դարաշրջան:

Անհեթեթ կլիներ ենթադրել, թե ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք ծավալման կողմնակիցները աչքի տակ չունեն բոլոր այս վտանգները:

Ուրեմն ինչո՞ւ են նրանք այդքան համառորեն կառչել այդ խիստ վտանգավոր գաղափարից:

Պատասխանը միանշանակ է. որովհետեւ նրանք մեծագույն եսասերներ են այնպիսի քաղաքագետներ, որոնք պատրաստ են իրենց շահին զոհաբերել աշխարհի մարդկային քաղաքակրթության ապագան:

Պատմությունը, համոզված եմ, դատապարտելու է նրանց: Վախենամ չափազանց ուշ լինի:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԵԱՀԿ

Ղարաբաղի հարցը՝ քննություն

Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի խաղաղական կարգավորման երկարատեւ ու դժվարին գործընթացի պատմության մեջ բացառիկ դեր ունեն ԵԱՀԿ-ի նախաձեռնությամբ ստեղծված Մինսկի խմբի համանախագահ երկրները: 95 թվականի ապրիլի 21-ին Ֆինլանդիան պաշտոնապես փոխարինեց Շվեդիային եւ ստանձնեց համանախագահի կարգավիճակը: Դրա լիազորության ժամկետը սպառվեց անցյալ տարվա վերջին: Այդ առիթով մեկ ամիս առաջ Ֆինլանդիայի արտգործնախարար Թարյա Հալոնենը 30 էջանոց զեկուցագիր ներկայացրեց իր երկրի խորհրդարանականներին: Այդ փաստաթուղթը մինչեւ այժմ չէր հրապարակվել: Մարտի 11-ին այն փոխանցվեց զանգվածային լրատվության միջոցներին: Նույն օրը «Ազատություն» ռադիոկայանի աշխատակից Արմեն Քոլոյանը ներկայացրեց այն ունկնդիրներին:

Ֆինլանդացիները նշում են, որ ռուս գործընկերների հետ համագործակցելը սկզբնական փուլում բավական դժվար էր: Ռուսաստանի գերակայությունն ակնհայտ էր, որը ֆինլանդացի մասնագետներին ստիպեց առավել մանրամասն ուսումնասիրել Անդրկովկասի տարածաշրջանի եւ, մասնավորապես, Լեռնային Ղարաբաղի պատմությունը: Ֆինլանդիայի պատվիրակությունում ընդգրկվեցին ռուսախոս փորձագետներ, ինչը դյուրացրեց կապերը ոչ միայն ռուս պաշտոնյաների, այլեւ 3 հակամարտող կողմերի ներկայացուցիչների հետ:

Փաստաթղթում ասվում է, թե որպես համանախագահ Ֆինլանդիան փորձել է պաշտպանել միայն այն առաջարկները, որոնք համապատասխանում են Ղարաբաղի հարցում ԵԱՀԿ-ի որդեգրած դիրքորոշմանը: Այն պահին, երբ Ֆինլանդիան ստանձնեց համանախագահությունը, բանակցությունների գործընթացը փակուղում էր: Կողմերը չէին ցանկանում որեւէ հարցում փոխզիջում անել եւ խուսափում էին լուրջ քննարկումներից: Ըստ ֆինլանդացի դիվանագետների՝ խոչընդոտների զգալի մասն արհեստական էր եւ դրանց վերացումը թույլ տվեց 96 թվականի ընթացքում որոշակիորեն աշխուժացնել բանակցությունների գործընթացը: Զեկուցագրում որպես նվաճում է գնահատվում այն հանգամանքը, որ Ֆինլանդիայի միջնորդությամբ անցյալ տարվա ընթացքում գրեթե ամեն ամիս հակամարտող կողմերի հանդիպումներ էին տեղի ունենում: Կարեւորվում են նաեւ Ֆինլանդիայի նախագահ Մարտի Ախտիսաարիի եւ արտաքին գործոց նախարար Թարյա Հալոնենի հանդիպումները Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարների հետ: Ֆինլանդացի փորձագետները հանդիպել են նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի ներկայացուցիչներին: Ֆինլանդացի դիվանագետները նշում են, որ Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման առանցքը խաղաղական կարգավիճակի հարցն է, որի կարեւորությունը հատկապես ընդգծվեց Լիսաբոնի գագաթաժողովում: Այսօրվա դրությամբ Երեւանը եւ Ստեփանակերտը չեն ընդունում որեւէ փաստաթուղթ, որում ամրագրված է Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունը, իսկ Բաքուն, իր հերթին, պատրաստ է խոսել միայն Ղարաբաղի ինքնավարության մասին: Զեկուցագրում ասված է, թե Լիսաբոնը դիվանագիտական նվաճում էր Ադրբեջանի համար, քանի որ Հայաստանն այնտեղ ստիպված էր հանդես գալ փոխզիջումը մերժողի դերում: Զեկուցագրում ասվում է, թե լուծումները դժվարությամբ են գտնվելու: Այնուամենայնիվ Ֆինլանդիան, որպես նախկին համանախագահ համոզված է, որ Մինսկի գործընթացին այլընտրանք չկա, եւ որ դարավերջի ամենածանր հակամարտություններից մեկը՝ Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրը հնարավոր կլինի կարգավորել միայն ԵԱՀԿ-ի մշակած ծրագրերի շնորհիվ: Ֆինլանդացիները նշում են, որ Ղարաբաղի հարցը ԵԱՀԿ-ի համար ինչ-որ իմաստով քննություն է, որը կպարզի միջազգային այդ ատյանի իրական կարողությունները: Սակայն, նշում են ֆինլանդացիները, ԵԱՀԿ-ն ազդեցության հզոր լծակներ չունի, եւ քննությունը հաջողությամբ կհանձնվի միայն այն դեպքում, եթե հակամարտող կողմերը դրսեւորեն քաղաքական կամք եւ առանցքային հարցում փոխզիջում անելու պատրաստակամություն: Ֆինլանդիայի արտաքին գործոց նախարարությունը խիստ կարեւոր է համարում Մինսկի խմբում ձեռք բերված փորձը եւ նշում, որ ապագայում էլ պատրաստ է իր հնարավորությունների սահմաններում մասնակցել այդ եւ այլ հակամարտությունների կարգավորման գործընթացներին:

Հարցախույզ. Ելցինից հետո՝ Լեբեդը առաջին տեղում

1996 թ. փետրվարի 12-25-ը հասարակական կարծիքի հետազոտման համառուսաստանյան կենտրոնը (ՀԿՀԿ) ընտրանքային կարգով (Դաշնության չափահաս բնակչությանը առավելագույնս բնորոշող) հարցման ենթարկեց Ռուսաստանի 1600 քաղաքացու: Ներկայացված էր մեկ հարց, առանց հնարավոր տարբերակները հուշելու. «Ո՞ւմ օգտին կքվեարկեիք նախագահական նոր ընտրություններում, եթե դրանք տեղի ունենային առաջիկա կիրակի եւ ընտրացուցակում բացակայեր Ելցինի անունը»: Ստացված պատասխանները՝ տոկոսային հարաբերությամբ ներկայացվում են միայն 10 առավել հաճախ հիշատակված թեկնածուների համար: Միաժամանակ, աղյուսակում ընդգրկված են ավելի վաղ անցկացված նմանատիպ հարցումների արդյունքները:

Նման հարցումների սխալականությունը չի գերազանցում 4 տոկոսը:

	Սեպտեմբեր 1996 թ.	Դեկտեմբեր 1996 թ.	Փետրվար 1997 թ.
1. Ալեքսանդր Լեբեդ	24	17	19
2. Գենադի Զյուգանով	19	18	15
3. Գրիգոր Յավլինսկի	4	6	6
4. Յուրի Լուժկով	2	4	5x
5. Վիկտոր Չեռնոմիրդին	6	4	5
6. Վլադիմիր Ժիրինովսկի	2	4	5
7. Բորիս Նեմցով	2	2	2
8. Աման Տուլեեւ	1	1	2
9. Սերգեյ Ֆյոդորով	1	1	1
10. Եգոր Գայդար	0	1	1
Ուրիշներ	4	5	6
Ոչ մեկին չեմ քվեարկի	10	12	14
Չեմ ցանկանում պատասխանել /դժվարանում եմ	25	25	19

x/- բերված են տոկոսի տասնորդական մասերի նվազման կարգով

[illegible]

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ուկրաինայի տնտեսությունը կշարունակի անկում ապրել

11 ՄԱՐՏ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ուկրաինայի վարչապետ Պավել Լազարենկոն կանխատեսում է երկրի տնտեսության հետագա անկում: Խորհրդարանում նա ասաց, թե կառավարությանը 96 թ. ընթացքում չի հաջողվել կանգնեցնել արտադրության անկումը: Այս տարվա առաջին եռամսյակի ընթացքում, ինչպես Լազարենկոն է ասում, ազգային համախառն արտադրանքն անկում կապրի 5 տոկոսով: Աճում են պետության կողմից ֆինանսավորվող ձեռնարկությունների եւ կազմակերպությունների պարտքերն իրենց աշխատակիցներին: Փետրվարի 1-ի դրությամբ աշխատավարձերի պարտքերի չափը հասել է 754 մլն դոլարի: Լազարենկոյի խոսքերով, Ուկրաինայում արդյունավետ կերպով չեն գործում նաեւ արտասահմանյան ներդրումները:

ՆԱՏՕ-ի ընդլայնումը Մեծ Բրիտանիայից կպահանջի 2,5 միլիարդ ֆունտ ստեռլինգ

ԼՈՆԴՈՆ, 12 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեպի Արեւելք ՆԱՏՕ-ի ընդլայնման գործընթացն առաջիկա 13 տարում Մեծ Բրիտանիայի վրա կնստի 2,5 միլիարդ ֆունտ ստեռլինգ (ավելի քան 4 միլիարդ դոլար): Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս եզրակացությունն է արված «Տեղեկատվության եւ անվտանգության բրիտանաամերիկյան խորհուրդ» քաղաքագիտության ինստիտուտի զեկուցագրում: Ինստիտուտի տվյալների համաձայն, Մեծ Բրիտանիայի կառավարությունը անկախ այն բանից, թե երկրի իշխանության ղեկը կգտնվի պահպանողական կամ լեյբորիստական կուսակցությունը ստիպված կլինի ամեն տարի Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի պետությունների թվից Հյուսիսատլանտյան ուխտի նոր անդամների ներգրավման գործընթացում մուծել իր բաժինը 200 միլիոն ֆունտ ստեռլինգի (ավելի քան 300 միլիոն դոլար) չափով:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Ռուսաստանի Դաշնության մշակույթի նախարար Եվգենի Սիդորովի Հայաստան կատարած երկօրյա պաշտոնական այցի վերջին ակորդը եղավ նրա երեկվա հանդիպումը հանրապետության ռուս համայնքի և ստեղծագործ մտավորականության հետ։ Խորհրդանշական է, որ այն կայացավ Երևանի ռուսական արվեստի թանգարանում, որի հիմքը կազմում է մոսկվացի հայտնի բժիշկ-ուռոլոգ, պրոֆեսոր Արամ Աբրահամյանի հավաքածուն։ Այստեղ էր եկել հայ մշակույթի գործիչների մի ամբողջ փունջ՝ Սիլվա Կապուտիկյանը, Գևորգ Էմինը, Հրանտ Մաթևոսյանը, Էդվարդ Միրզոյանը, Արթուր Թարխանյանը, Սողոմոն Խաչիկյանը, Ղազարոս Սարյանը, Սարգիս Մուրադյանը, Ալեքսանդր Գրիգորյանը, Կոնստանդին Խուդավերդյանը, Հարություն Կարապետյանը և ուրիշներ։ Թանգարանի տնօրեն Անահիտ Ֆիջյանը հյուրին պատմեց օջախի պատմության մասին, ծանոթացրեց ցուցադրությանը։ Հանդիպման մթնոլորտը ջերմ ու անմիջական էր։ Նախարարի խոսակցությունը նա վաղուց ի վեր ցանկություն ուներ հանդիպելու իր երևանցի բազմաթիվ բարեկամներին, որոնց երկար ժամանակ չէր տեսել և շատ էր կարոտել...

Այսօր ինձ իբրև գրողի առանձնապես հուզում է մշակութային և հասկացական գրական կապերի բացակայությունը։ Միդորովը։ Այսօր գրողների ու [illegible] [illegible] առանձնահատուկ են ...։ Այսօր անհրաժեշտ է ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել գրական պարգևներին, զարգացնել համագործակցությունը «Դրուժբա նարոդով» գրական ամսագրի հետ։ Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է, որ մեր գրողները, թարգմանիչները պարզ ճանաչներ հանդիպեն, շփվեն, ճանաչեն ...։ Չափազանց կարևոր է և անհրաժեշտ, որ մեր երիտասարդ գրողները, նկարիչները, երաժիշտները հանդիպեն միմյանց այս ակնարհում առաջարկեց ՌԴ նախարարը։ Նա կարևորեց իր խոսքերով, մշակութային եղբայրությունը, որը տարված չէ իշխանության համար պայքարով, այլ հոգում է կյանքի, մարդու, հավատի մասին։ Այդ իմաստով աչքի է ընկնում հայ մշակույթը, որը միշտ եղել է բարձր հոգևոր արժեքների, բարոյականության օրինակ, նշեց Եվգ. Սիդորովը։

Խոսելով ռուսաստանյան մշակույթի վիճակի մասին, նախարարը այն որակեց արտակարգ բարդ և բացատրեց դա ոչ միայն տնտեսական պատճառներով։ Մոլորվում են նրանք, ովքեր կարծում են, որ երբ դրամ լինի, ապա ամեն ինչ լուծում կստանա, ասաց նա։ Մշակույթը չի կարող գոյատևել առանց հասարակության կողմից Հայրենիքի տեղի ու դերի, նրա ուղեգրած ուղու իմաստավորելը, գնահատելը, մշակելը և հենց այդ ճգնաժամն է անհանգստացնում [illegible] նախարարին։ Այդուհանդերձ, ժամանակ անց երկրի նախարարը նա Սիդորովի կողմից ... Սիդորովը, մշակույթն այն ուժն է, որը զորացնում է Ռուսաստանը, ամրացնում է ... չէ։ Ես երջանիկ եմ, որ պաշտոնիս շնորհիվ ճանաչեցի իմ հայրենիքը, ասաց նախարարը։ Ռուսաստանը յուրահատկությունների ամբողջականություն է, դա ամենատարբեր կազմությունների, տարբեր ազգային [illegible] [illegible] է։ Եվ դա ակնհայտ երևաց այն ժամանակ, երբ վերացավ Ռուսաստանի ամբողջատիրական ռեժիմը, նշեց նախարարը։ Նա փաստեց ռուսաստանյան գավառի արվեստի գավառականության զարգացումը օրինակ, տարբեր ժանրերում ու երկրամասերում վերջին տարիներին բացվել են 100-ից ավելի մասնավոր պատկերասրահ։

Եվգ. Սիդորովը բարձր գնահատեց

«Ռուսաստանը յուրահատկությունների ամբողջականություն է»

ՌԴ մշակույթի նախարարն ավարտեց իր այցը Հայաստան

Մենք ջանում ենք աշխատանքներ տանել ռուսական սփյուռքի հետ, այսօր ՌԴ սահմաններից դուրս հայտնվել են 25 մլն-ից ավելի ռուսաստանցիներ, ավելացրեց նախարարը։ Նա խոսացավ հնարավորության սահմաններում աջակցել Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնին և Հայաստանի ռուսական համայնքի կազմակերպություններին։

Հայ մտավորականների ու ռուս համայնքի հետ հանդիպմանը մասնակցեցին ՀՀ մշակույթի նախարար Արմեն Սմբատյանը, ՀՀ-ում ՌԴ դեսպան Անդրեյ Ուրնովը։

Այնուհետև ՌԴ մշակույթի նախարարի այցը մեր հանրապետություն ավարտվեց։ Այն ընթացքում և նոր Հայաստանի պատմության մեջ։ Մնում է հուսալ, որ այցի ընթացքում նախանշվածն իրականություն կդառնա և հայ-ռուսաստանյան մշակութային համագործակցությունը կհամալրվի նոր փառահեղ էջերով, հուսալի տ. [illegible] ժողովուրդների։ Իսկ այն, որ երեկ գործիք օրը ստորագրվածն արդեն ի կատար է ածվում, կարելի է դատել հետևյալ փաստից։ [illegible] [illegible] թանգարանների գլխավոր տնօրեն Իրինա Անտոնովան մի քանի ժամ անց հայտնեց, որ Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնում ու ... բանակցություններ են վարում Հայ եկեղեցու գանձերի մոսկովյան առաջիկա ցուցահանդեսի կազմակերպման շուրջ։

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻՆԴՅԱՆ,
ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակից
«Ազգի» համար

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

«Բանասիրական որոնումներ»

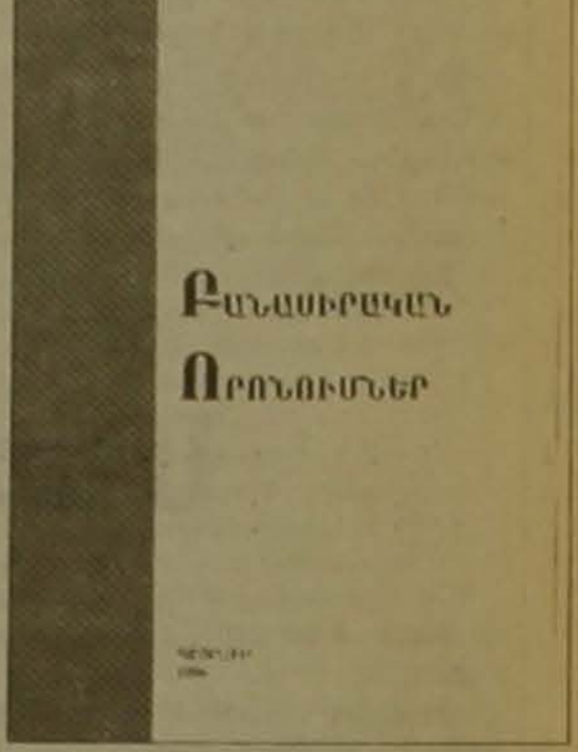

Բեյրութում լույս տեսնող ԹՄՄ «Շիրակ» ամսագրի խմբագիր, մատենագետ Ժիրայր Դանիելյանը օրերս լույս է ընծայել իր թվով 4-րդ գիրքը՝ մատենագիտական-բանասիրական հոդվածների ժողովածուն՝ «Բանասիրական որոնումներ» վերնագրով, որտեղ ի մի են բերվել «Հայկազեան հայագիտական հանդէս»-ի և «Շիրակ» ամսագրի էջերում հեղինակի վերջին տասնամյակում տպագրված ուսումնասիրությունները։ 367 էջ ծավալ ունեցող գիրքը բաժանված է 3 մասի՝ «Էջեր հայ մամուլի եւ տպագրութեան պատմութենէն», «Հայ մամուլի եւ գիրի երախտաւորներ» եւ «Գրախօսութիւն եւ մատենագիտական ճշգրտումներ»։ Առաջին մասում աչքի է զարնում լիբանանահայ մամուլի պատմությանը նվիրված ակնարկը, իսկ երկրորդում՝ արեւմտահայ առաջին վեպի՝ «Ագապի»-ի հեղինակ Հովսեփ Փաշա Վարդանյանի (Վարդան Փաշա) կյանքը, նրա լրագրողական ու վիպագրական գործունեությունը։ Իսկ երրորդ մասում, բանասիրական ճշգրտումների իմաստով ամենից ուշագրավը «Հայկական սովետական հանրագիտարանում» հայ մամուլին վերաբերող բառահոդվածների քննությունն է։

Գրքի առաջաբանը գրել է բատերագետ եւ գրականագետ Լեւոն Հախվերդյանը։ Հրատարակման գործին նպաստել են ՀԲԸՄ-Ալեք Մանուկյան մշակութային հիմնադրամը եւ Գալուստ Գյուլբենկյան հիմնարկության հայկական բաժինը։

Լիբանանահայ թերթերից տեղեկանում ենք, որ փետրվարի 24-ին Բեյրութի ԹՄՄ կենտրոնավայրում տեղի է ունեցել Ժ. Դանիելյանի գրքի գինեձոնը՝ հոծ բազմության ներկայությամբ ողջույնի ու գնահատանքի խոսք են ասել ԹՄՄ մասնաճյուղի ատենապետ Յակոբ Գույումճյանը, դոկտ. Լեւոն Հախվերդյանը, «Հայկազեան հայագիտական հանդէս»-ի խմբագիր Անդրանիկ Վարդապետ Կռանյանը, հալեպահայ բժիշկ-գրող Թորոս Թորանյանը եւ Լիբանանում ՀՀ դեսպան Երվանդ Մելքոնյանը։ Միայն վերջինս, ինչպես նշել է «Ազդակ» օրաթերթը, իր խոսքում փորձել է երկրորդական «մանրամասնություններու նկատմամբ քննադատական սրբագրումներ» անել, ինչը անտեղի է համարվել ներկաների կողմից։ Վերջում շնորհակալության խոսք է արտասանել գրքի հեղինակը։

ՀԱՅ-ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐ

Հայաստանը օտարերկրացու աչքերով

Մարտի 3-ին Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպանատանը բացվել է ոչ շատ մեծ, սակայն տպավորիչ մի ցուցահանդես։

Ներկայացվել են վերջին շրջանում Հայաստան այցելած լուսանկարչուհի [illegible] աշխատանքները։

Բացման խոսքով հանդես եկած դեսպանատան մամլո պատասխանատու Լիլիթ Գրիգորյանն ասել է, որ ներկայացված գործերը, պարզ վավերագրության սահմաններից անցնելով, վեր են ածվել օտարերկրացու գնահատող հայացքի՝ ուղղված հայոց աշխարհին։ Լ. Գրիգորյանը նշել է նաեւ, որ նման ձեռնարկներն իրենց նպաստն են բերում հայ-ֆրանսիական մշակութային կապերի ամրապնդմանը, եւ այս առումով այդօրինակ միջոցառումները Հայաստանի դեսպանատունը գնահատում է իբրեւ երկկողմանի հարաբերությունների զարգացման բարեբեր ակունք։

Ֆրանսուհի լուսանկարիչը եղել է Հայաստանի զանազան անկյուններում։ Ներկաներին հատկապես գրավել [illegible] շարքը։

Կատրին Ջիբսն այցելել է նաեւ Ամենայն հայոց կաթողիկոսին ու հայոց բանակի մարտիկներին։ Նրա լուսանկարներում երեւում է Զանգեզուրն իր հրաշք բնաշխարհով եւ այլն։

Ֆրանսիացի լուսանկարչի թե սեւ ու ճերմակ, թե գունավոր գործերը, ինչպես ընդգծում է «Կամք» օրաթերթը, արդյունք են իրական արվեստագետի դիտունակ հայացքի ու ջերմ ոգու։

«ԵՐԵՎԱՆ»
տեղեկատվական կենտրոն

ՄԵԼԲՈՒՌՆ

Տենորների եռյակի անհաջող համերգը

Լուչիանո Պավարոտտին, Պլասիդո Դոմինգոն եւ Խոսե Կարերասը օրերս Մելբուռնում կազմակերպված համերգից հետո վերստին մամուլի եւ երաժշտական քննադատների ուշադրության կենտրոնում հայտնվեցին՝ այս անգամ խիստ քննադատվելով ձայնի ցածր որակի համար։ Ճիշտ է, խնդիրն այնքան ձայնի հնչեղությունը չէր, որքան տեխնիկական պատկերի եւ ձայնային ընկալման անհամապատասխան զուգակցումը։ Համերգի ընթացքում ձայնը կարծես հետ էր գնում, չհասնելով գլխավորապես հարավային տրիբունային, որը նեոհունական ոճով կառուցված հսկա բեմի ուղիղ դիմացն էր։ Հանդիսատեսները պատմում են, որ այդ պատճառով մարզադաշտում տեղադրված էկրանների վրա շուտ էին տեսնում երգիչների շուրթերի շարժումները, քան ձայնն էր հասնում իրենց ականջներին։

Համերգը աշխարհահռչակ 3 տենորների մասնակցությամբ տեղի էր ունեցել Մելբուռնի Կրիկետ Գարդեն մարզադաշտում՝ 52 հազար հանդիսատեսների ներկայությամբ, որոնք 100-ից 1350 դոլար էին վճարել տոմսի համար։ Քննադատների հավանությանը չէր արժանացել նաեւ տենորների երգացանկը։ Այս մասին տեղեկություն է հաղորդում «Ինթերնեշընլ հերալդ տրիբյուն» օրաթերթը։

ԱՐ. Ա.

ՄՈՍԿՎԱ

Ռազմական գրողների երկրորդ միջազգային կոնֆերանսն ավարտվեց

Մոսկվայում գրողների տանը օրերս իր աշխատանքներն ավարտեց Ռազմածովագիրների (ռազմական գրողներ) միջազգային ընկերակցության երկրորդ կոնֆերանսը։ Պատերազմի, խաղաղության, ցեղասպանության դեմ տարվող պայքարի եւ ժողովուրդների եղբայրության ու գրողի մարդասիրական առաքելության նվիրեցին իրենց ելույթները պետական մրցանակների դափնեկիր Յուրի Բոնդարևը, ընկերության ղեկավար Յուրի Վինոգրադովը, գրականագետ, դոկտոր-պրոֆեսոր Բորիս Լեոնովը, ուկրաինացի արձակագիր Վլադիմիր Յուզովը, միջինասիական եւ աշխարհի այլ գրողներ ու ռազմական գործիչներ։

Վերը նշված հարցերի եւ սումգայիթյան ողբերգության, արցախյան ինքնապաշտպանության, ԼՂՀ-ում եւ Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում զոհված հայ գրողների, գիտության եւ մշակույթի գործիչների մասին խոսեց ՀԳՄ անդամ բանաստեղծ Սամսոն Գրիգորյանը։

«20-րդ դարում իր ելույթում շեշտեց հայ գրողը, Օսմանյան Թուրքիայի եւ այսօր Ադրբեջանի Հանրապետություն կոչվող պետության կողմից հայ ժողովուրդը երկու անգամ ենթարկվել է զանգվածային ջարդի եւ ցեղասպանության։ Համաշխարհային պատմությունը դեռ չի մոռացել Ադանայի (1909 թ.) Տեր-Զորի (1915 թ.) հայասպանությունը։ Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ թուրքական յաթաղանին զոհ գնացին մեկ եւ կես միլիոնից ավելի հայեր։ Հայոց Բաքվի եւ Շուշվա կոտորածները 1918-1923 թվականներին... Երբ ոճրագործը մնում է անպատիժ, ավելի է լկտիանում, ասաց Ս. Գրիգորյանը եւ ներկաներին տեղեկացրեց, որ 1990 թ. մինչեւ օրս ազերի թուրքերի ձեռքով եւ այսօրվա Թուրքիայի հովանավորությամբ իրենց բնակավայրերից բռնագաղթի են ենթարկվել 500 հազար հայորդիներ, կյանքից զրկվել են վեց հազարից ավելի ազգանվիրյալներ, նրանց թվում մոտ տասնյակ երիտասարդ եւ սկսնակ գրողների, որոնցից տասներկուսի բանաստեղծական ժողովածուները լույս են տեսել հետմահու։

XX դարավերջին էլ հայ գրականությունը ունեցավ իր Զոհրապները ու Սիամանթոները։ Բանաստեղծներ Կոմիտաս Հակոբյանը, Աղվան Միքայելյանը, Սամվել Գևորգյանը, Սամվել Շահմուրադյանը, Թաթուլ Կրպեյանը, Ռուզան Եսայանը, Կարեն Դուրինյանը, Սոս Հովսեփյանը, Սողոմոն Բակունցը եւ էլի ուրիշներ շուտով տպագրության պետք է հանձնեին իրենց 2-րդ ժողովածուները, սակայն հայրենի օջախը, յուրայիններին, հայրենի հողն ու մայրենի լեզուն, 1700-ամյա եկեղեցին, հայոց նորանկախ պետականությունը թշնամուց պաշտպանելիս չխնայեցին ամենաթանկը՝ իրենց կյանքը, ընկան գենքը ձեռքներին երգը շուրթերին։

Սումգայիթյան եւ Բաքվի ողբերգությունների տաջիկական, չեչենական, աբխազական, բալկանյան պատերազմների ժամանակ զոհված գրողների հիշատակը Ս. Գրիգորյանի առաջարկով հոտնկայս հարգեցին կոնֆերանսի մասնակիցները։ Գրողը եւ աշխարհը, գրողը եւ պետական քաղաքականությունը, գրողը եւ ժողովուրդը, գրողը եւ բանակը, գրողը եւ մարդկային իրավունքը, գրողը որպես իր ժամանակի ականատես եւ փաստավավերագրող, գրողը եւ համամարդկային խիղճը եւ էլի այլ հարցեր շրջված թեմ էին դառնում կոնֆերանսի դահլիճը։

Ռազմածովագիրների միջազգային 2-րդ կոնֆերանսի ուշադրության կենտրոնում ռազմահայրենասիրական թեմաներով ստեղծագործող տարբեր ազգերի գրողների այս ընկերակցությունը վերանվանվեց Ռազմածովագիրների միջազգային միություն։ Միության նախագահ վերընտրվեց ռուս արձակագիր եւ դրամատուրգ Յուրի Վինոգրադովը (Մոսկվա), փոխնախագահ՝ բանաստեղծ եւ ռազմական պատմաբան Սամսոն Գրիգորյանը (Երևան)։

Ռազմական գրողների միջազգային միության փոխնախագահ ընտրվելու կապակցությամբ ՌԴ-ում Հայաստանի Հանրապետության դեսպան Յուրի Մկրտումյանը ընդունեց հայ բանաստեղծին, շնորհավորեց նրան եւ ջերմ զրույց ունեցավ։ Մոսկվայում Ս. Գրիգորյանը հանդիպեց նաեւ ԱՊՀ-ում այսօր ծառայող գեներալ մայորներ, հայորդիներ Ռ. Կարապետյանի, Ա. Իսա... [illegible] եւ [illegible] Լ. Վարդանյանի հետ։ Վերջիններս գրողի տպագրության պատրաստվող «Հավերժության լուսանցքում» պատմավավերագրական գրքի հերոսներից են։

ՎԱՀԱՆ ՎԱՐՈՍՅԱՆ,
Գրողների միջազգային ընկերակցության անդամ

digitised by A.R.A.R.@

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Տոնի Կուկոչ. «Ես անհույս չեմ»

Կվերադառնա՞ արդյոք խորվաթ բասկետբոլիստը իր երկրի հավաքական

Ատլանտայի օլիմպիական խաղերի ավարտից հետո Կուկոչը հայտարարեց ազգային հավաքականից հեռանալու մասին: Այնուամենայնիվ, ողջ Խորվաթիան հուսով է, որ Տոնին կփոխի որոշումը, կհիշի երիտասարդությունը եւ գոնե երկու շաբաթով կհագնի 7 համարի մարզազգեստը, երբ կխաղարկվի Եվրոպայի հերթական առաջնությունը, նշում է «Սովետսկի սպորտը»: Հավաքականի կազմում նման կարգի վարպետի ներկայությունը զգալիորեն կբարձրացնի հաղթելու հնարավորությունը: Նա հազվադեպ է խաղահրապարակ դուրս գալիս «Չիկագոյի» մեկնարկային կազմում, սակայն երբ վայրկյանաչափը հաշվում է մրցամարտի վերջին ակնթարթները, եւ նրա ակումբը «վառվում» է, վերջին նետման իրավունքը տրվում է հենց Կուկոչին (հատկապես, եթե պետք է եռեք միավորանոց նետում կատարել), այլ ոչ թե Ջորդանին կամ Փիփենին: Մի՞թե NBA-ում վերջապես ընդունել են եվրոպական բասկետբոլը: Մի՞թե գոյատեւելու հնարավորություն են տվել ունիվերսալներին, որոնցով այդքան հարուստ է Ատլանտիկայի արեւելյան ափի բասկետբոլը:

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ,

ԱՄՆ-ում լայն հնարավորությունների տեր բասկետբոլիստներ են համակերպվել Պետրովիչը (եթե չզոհվեր օդային աղետում, փայլուն ապագա կուներ NBA-ում), Կուկոչը, Սաբոնիսը, մասամբ Մարչյուլյոնիսը: Մյուսները ստիպված էին «տեղավորվել» շրջանակներում: Առայժմ հին աշխարհի ներկայացուցիչների նվաճումն է համարվում «առաջինը փոխարինման դուրս եկողի» դերը (վերջին 6 տարիներին 4 եվրոպացիներ ստացել են «Լավագույն 6-րդ խաղացողի» կոչումը. Շրեմպֆը (2), Մարչյուլյոնիսը եւ Կուկոչը):

Մի՞թե նրանք ավելին արժանի չեն: Մի՞թե պատճառը ավելի պարզ է. Դեյլի Շրեմպֆը, որը ամերիկյան ուսանողական բասկետբոլի համակարգի «դպրոց» է, քան Տոնի Կուկոչը, որը NBA բերեց «ծեր» Եվրոպայի հմայքն իր բոլոր արժեքներով եւ թերություններով:

Կուկոչի խնդիրն է այսօր (թեեւ այն վաղուց չի փոխվել) ապացուցել բոլորին ու ինքն իրեն, որ չորս տարի հանդես գալով արհեստավարժ լիգայում, արժանի է ավելին քան պահեստայինների նստարանի «կարմիր անկյունը» եւ առաջին փոխարինման դուրս գալու իրավունքը: Իսկ ի՞նչն է խանգարում: Նրա համար դժվար էր համակերպվել ամերիկյան ապրելակերպին: Միայն տարիներ անց Կուկոչը կարող է ասել, թե հիմնավորվել է: Սակայն դա ամենեւին էլ չի նշանակում, որ խորվաթ բասկետբոլիստը միայնակ է Ամերիկայում: Կուկոչը ասում է, որ միշտ «իր մարդն» է եղել «Չիկագոյում»: Լեզվի ոչ լիարժեք իմացությո՞ւնը: Սա էլ նրա համար խնդիր չէ: Դա որոշակի դժվարություններ է ստեղծում խաղահրապարակում եւ հաճախ Կուկոչը չի հասկանում, թե իրենից ինչ են ուզում խաղընկերները կամ մարզիչը: Բայց դա իր առավելությունն ունի. սխալվելու դեպքում խորվաթ բասկետբոլիստն արդարանում է, որ դրա պատճառը ոչ թե հնարքին չտիրապետելն է, այլ լեզվի չիմացությունը:

Բասկետբոլի նրա ընկալումն այս տարիներին փոխվել է: Եվրոպայում ամեն ինչ այլ կերպ էր: Այնտեղ Տոնին միաժամանակ եւ Ջորդան էր, եւ Փիփեն: Այժմ այս բասկետբոլիստները նրա կողքին են խաղահրապարակում եւ գլխավոր դերերը նրանցն է: Ամերիկյան բասկետբոլի այս «աստղերի» մակարդակին հասնելը բավականին դժվար է Կուկոչի համար: Ոչ լիարժեք չորս մրցաշրջանները կայանալու ժամանակահատված են:

Սակայն դա չի նշանակում, որ նա ավելի շատ հաճույք է ստանում եվրոպական բասկետբոլից: Այնտեղ ես շատ հանդիպումներ հեշտությամբ պայքարում էին անցնում, բայց NBA-ում յուրաքանչյուր խաղին պետք է տրվես [illegible]: Իսկ առաջիկա մրցաշրջանում ստեղծված մթնոլորտը, երբ թվում է ողջ աշխարհը բասկետբոլով է ապրում, լավ խթան է ֆանտաստիկ խաղ ցույց տալու համար: Կուկոչի համար [illegible] դարձավ այն, որ «Բուլզը» հաշվակալն է ԱՄՆ յուրաքանչյուր քաղաքում եւ ամենուր կարելի է տեսնել թիմի երկրպագուներին: Դա տարօրինակ էր, քանզի Եվրոպայում յուրաքանչյուր թիմ իր ֆանատներն ունի, որոնք հակառակորդ թիմի երկրպագուներին արյան թշնամի են համարում:

Հին աշխարհամասում Կուկոչն ինքն իր տերն էր եւ գնդակի հետ վարվում էր սեփական հայեցողությամբ: Այժմ նա ստիպված է գնալ ամեն ինչի, նախկին դիրքը վերականգնելու համար: Սակայն ինչպե՞ս հասնել դրան, եթե ինքը, Ջորդանը եւ Փիփենը նմանատիպ խաղաոճ ունեն: Յուրաքանչյուրը սիրում է երկար տիրել գնդակին, ստեղծել եւ ավարտել գրոհները: Դժվար էր գործնականում զրկվել սիրած իրավունքից եւ խաղալ պահեստայինների նստարանին նստելու մշտական սպառնալիքի պայմաններում:

Ջեքսոնը նրան հիմնականում օգտագործում է գրոհող պաշտպանի դերում, ժամանակ առ ժամանակ խաղարկողի եւ միայն հազվադեպ հարձակվողի: Նրա «համարը» ամրագրվել է Փիփենին: Տոնին չի կարող համակերպվել նստարանին «համազգեստը մաշողի» դերին: Եվրոպայում նա խաղում էր գրեթե առանց փոխարինման: Սովոր լինելով առաջատարությանը, աստիճանաբար տեմպ հավաքելով եւ խաղի մեջ մտնելուն, շատ դժվար է կախման մեջ ընկնել առաջին նետումների դիպուկությունից, որոնք էլ որոշում են խաղահրապարակում մնալու նրա իրավունքը: Սակայն չնայած այն հանգամանքին, որ 6-րդ խաղացողի կարգավիճակը (առավել եւս «Չիկագոյում») չի կարող վարկաբեկել NBA-ի որեւէ խաղացողի, Կուկոչը չի ուզում հանձնվել: Դրա համար մշակվել է «հրեշավոր պատրաստվածության» հատուկ ծրագիր. մարզումների ժամանակ նա փորձում է ապացուցել մարզչին, որ փայլուն մարզավիճակում է: Օգտագործելով իր «պահուստի» բոլոր հնարքները, կատարում է ֆանտաստիկ նետումներ (նույնիսկ նստած եւ պառկած), որպեսզի ընդգրկվի մեկնարկային կազմում կամ ծայրահեղ դեպքում միշտ պատրաստ լինի խաղի մեջ մտնելուն: Այնուամենայնիվ Տոնին համաձայն չէ Եվրոպայում տարածված այն կարծիքին, որ ամերիկյան մարզիչները «ճնշում» են եվրոպացի բասկետբոլիստներին եւ պատրաստվում է ամենօրյա ծանր աշխատանքին: Նա այլ կերպ է մոտենում խնդրին. NBA-ի շատ բասկետբոլիստներ այնքան էլ լավ չեն խաղում պաշտպանությունում, ինչը ոչ ոք չի ցանկանում նկատել: Իսկ երբ դա վերաբերում է Կուկոչին, իրավիճակը կտրուկ փոխվում է: Թույլ պաշտպանի համբավը չի լքում նրան: Դժվար է վիճարկել, որ NBA-ի գրեթե բոլոր «աստղերը» գրոհող ոճի խաղացողներ են: Բայց պաշտպանությունում նրանց խաղը քիչ է քննարկվում: Բասկետբոլը, Տոնիի կարծիքով, կազմված է 60 տոկոսով գրոհներից եւ 40 պաշտպանությունից: Նա վստահ է, որ կարեւոր է մինչեւ վերջ պայքարել սեփական օղակի տակ, բայց ավելի կարեւոր է գնդակն արագ հասցնել մրցակցի օղակի մոտ: Սակայն Ֆիլ Ջեքսոնը միշտ պնդում է, որ նա ավելի ագրեսիվ եւ դաժան լինի պաշտպանությունում: Դրա հետ համաձայն է եւ Մայքլ Ջորդանը. «NBA-ում Տոնին քիչ հնարավորություններ ունի իրեն արտահայտելու հարձակման գծում: Նա պետք է հասկանա, որ հաղթանակի բանալին պաշտպանությունում է: Բոլորը գիտեն, որ Կուկոչը ավելի օգտակար է հարձակման ժամանակ: Երբ նա նույնքան ամուր լինի նաեւ իր օղակի տակ... Սակայն վստահ եմ, մի օր նա մեծ բասկետբոլիստ կդառնա: Դրա բոլոր նախադրյալները կան»: Կուկոչը կարծում է, որ իրավունք չունի պասիվ լինել գրոհի ժամանակ եւ առաջ է գնում առաջին իսկ հարմար առիթի դեպքում: Խաղընկերներից ոչ միշտ կարելի է օգնություն ստանալ եւ ստիպված ես նախաձեռնությունը քո ձեռքը վերցնել: NBA-ում սպասողական տակտիկան նախապես պարտության է դատապարտում: Արդյունքը պետք է ինքդ ստեղծես:

Այնուամենայնիվ Կուկոչը գտնում է. «Խաղալով Մայքլի եւ Սքոթիի կողքին, հիանալի դպրոց եմ անցնում: Տեսնելով, թե նրանք ինչպես են մարզվում, այն մտքին եմ հանգում, որ նրանք մեծ մարզիկներ են: Նրանք պարտադրում են աննորմալի պես: Իսկ ինչ մնում է նրանց խորհուրդներին, ապա դա նշանակում է, որ ես այնուամենայնիվ անհույս չեմ»:

Թիվ 7-ը Տոնի Կուկոչ

ՇԱԽՄԱՏ

Կրասնոդարում մեկնարկեց Գ. Սարկիսովի հուշամրցաշարը

Կրասնոդարում մեկնարկեց Ռուսաստանի շախմատի գավաթի խաղարկության հերթական փուլը, որը նվիրված է երկրամասի շախմատային կազմակերպության երկարամյա ղեկավար Գ. Սարկիսովի հիշատակին: Հայազգի շախմատային գործիչը անցյալ տարի հանկարծամահ եղավ Մոսկվայում, Ռուսաստանի շախմատային ֆեդերացիայի կոնֆերանսում իր ելույթի պահին: Մրցաշարը արտակարգ ուժեղ կազմ է հավաքել: 68 մասնակիցների մեջ են 19 գրոսմայստեր եւ 23 միջազգային վարպետներ: Մրցապայքարում մեկնարկել են նաեւ Հայաստանի մի խումբ շախմատիստներ: Մրցաշարը հաղթանակներով սկսեցին միջազգային վարպետներ Կարեն Ասրյանը եւ Արա Մինասյանը, ինչպես նաեւ դոլոնցական Սամվել Պողոսյանը, որն այժմ բնակվում է Կրասնոդարում: Արսեն Սմբուլյանը իր հանդիպումն ավարտեց ոչ-ոքի, իսկ Աշոտ Նադանյանը եւ Անդրանիկ Մաթիկոզյանը պարտություն կրեցին: Գ. Հ.

ԱՊՀ

«Համագործակցության գավաթի» ֆինանսական կանոնակարգը հավանաբար կփոխվի

Փետրվարին ավարտված ԱՊՀ երկրների չեմպիոնների գավաթի խաղարկությունը կարող է ֆուտբոլի վերջին մրցաշարը դառնալ, որին մասնակցությունը գրեթե ոչինչ չարժեցավ մասնակից թիմերին:

Նախկինում մրցաշարը ամբողջովին ֆինանսավորում էր Ռուսաստանի սպորտի ազգային հիմնադրամը: Այն ապահովում էր ոչ միայն մրցանակային հիմնադրամը՝ 150 հազար դոլար, այլեւ մասնակիցների տեղավորումը, նրանց սնումը, տեղափոխումը, խաղադաշտերի վարձումը եւ այլն: Թիմերը գործնականում վճարում էին միայն ճանապարհածախսը: Սակայն, քանի որ սպորտի ազգային հիմնադրամը այժմ ծանր վիճակում է, նրա ղեկավարությունը հայտարարել է, որ «Համագործակցության գավաթի» 5-րդ խաղարկությունը վերջին անգամ էր հովանավորվում իրենց կազմակերպության կողմից: Մրցաշարի ընթացքում Ռուսաստանի ֆուտբոլի միության ղեկավարները հայտնել են պատվիրակությունների ղեկավարներին, որ ֆինանսական կանոնակարգը հավանաբար կփոխվի: Այսօր ՌՖՄ-ն ուսումնասիրում է ապագա մրցումների անցկացման երկու նախագծեր: Առաջինը. նրանք հույս ունեն նոր հովանավոր գտնել, որը կհոգա մրցաշարի բոլոր ծախսերը: Այս կապակցությամբ ՌՖՄ-ն մասնավորապես բանակցում է ՌԴ ԱՊՀ երկրների հետ կապերի նախարար Աման Տուլեեւի հետ: Բանակցությունների ընթացքում շեշտադրվում է այն հանգամանքը, որ եւ Տուլեեւի ղեկավարած նախարարությունը, եւ ՌՖՄ-ն նույն գործն են անում «ամրապնդում են բարեկամությունը ժողովուրդների միջեւ»: Սակայն ավելի իրական է ներկայանում մյուս տարբերակը: Մրցաշարի անցկացման ընթացքում, հավանաբար, կկիրառվի եվրոպական հայտնի փորձը, երբ ընդունող կողմը ապահովում է միայն մրցաշարի մրցանակային հիմնադրամը, իսկ մնացած ծախսերը ծածկվում են մասնակից թիմերի հայտագրման գումարներից:

Վերջերս ՌՖՄ նախագահ Վյաչեսլավ Կոլոսկովը հայտարարել է, որ Ռուսաստանը չի ցանկանում կորցնել այս մրցաշարը եւ անում է ամեն հնարավորը այն պահպանելու համար: Սակայն, նկատել է Կոլոսկովը, հնարավոր է, որ նախնական մուտքավճարի համակարգ ներդնելու դեպքում մրցաշարը կարող է կորցնել մասնակիցներից շատերին:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ամերիկայի գավաթի խաղարկությունը Բոլիվիայում

Ուրուգվայի մայրաքաղաք Մոնտեվիդեոյում կայացավ «COPA AMERICA»-ի («Ամերիկայի գավաթի») հերթական խաղարկության վիճակահանությունը: Մրցաշարը կայանալու է հունիս ամսին, Բոլիվիայում: Մասնակից 12 հավաքականները բաժանվեցին երեք ենթախմբի: Կոչամբա քաղաքում կմրցեն «A» ենթախմբի թիմերը՝ Արգենտինան, Չիլին, Պարագվայը եւ Էկվադորը: «B» ենթախմբի հանդիպումները, Բոլիվիայի, Պերուի, Ուրուգվայի եւ Վենեսուելայի հավաքականների միջեւ, կկայանան երկրի գլխավոր քաղաք Լա Պասում: Եվ վերջապես, «C» ենթախմբում ընդգրկված Բրազիլիայի, Մեքսիկայի, Կոլումբիայի եւ Կոստա-Ռիկայի հավաքականները նախնական մրցամարտերը կանցկացնեն Սանտա-Կրուզ քաղաքում:

Միջադեպ Պարսից ծոցում

ԱՄԷ-ի մայրաքաղաք Դուբայում անցկացվող արագընթաց կատերների մրցումների միջազգային մրցաշարում ողբերգություն տեղի ունեցավ՝ զոհվեց մրցումներին մասնակցող Քուվեյթի արքայազն, շեյխ Ջալեդ աս Սաբահը: Ինչպես նշում է տեղական մամուլը, բարձրաստիճան մարզիկի մահը վրա է հասել ստացված գանգ-ուղեղային վնասվածքի հետեւանքով նրանից հետո, երբ արագընթաց նավակը օդ թռավ եւ մի քանի անգամ շրջվեց: Ջալեդ աս Սաբահի կյանքը փրկելու բոլոր փորձերն արդյունք չեն տվել: Տուժածը 33 տարեկան էր: Մեկնարկից մեկ րոպե առաջ նա իմացել էր, որ իր կինը երկվորյակներ է ծնել:

Ֆորմենը վճռականորեն է տրամադրված

Բռնցքամարտի միջազգային միության ծանր քաշում աշխարհի չեմպիոն Ջորջ Ֆորմենը մարտի 10-ին Նյու Յորքում մամուլի ասուլիս անցկացրեց, որին մասնակցում էր նաեւ նրա մարզընկեր Լոու Սավարեսը: Ֆորմենը պատրաստվում է իր տիտղոսը պաշտպանել ապրիլի 26-ին Ատլանտիկ Սիթիում կայանալիք մրցամարտում: Լրագրողների հարցերին պատասխանելով հայտնի բռնցքամարտիկը նշել է, որ ինքը ոչ միայն հիանալի տրամադրության մեջ է, այլեւ գերազանց մարզավիճակում եւ որ ամենակարեւորն է՝ մարտունակորեն է տրամադրված ու մտադիր չէ զիջել դիրքերը: «Ես բոլորին կապացուցեմ, որ աշխարհում ինձանից ուժեղը չկա», հայտարարել է Ֆորմենը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

ԱԴՐԲԵՋԱՆ

Հեյդար Ալիեւ. Ընդդիմությունը պատերազմ է պահանջում

ՄՈՍԿՎԱ, 12 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՕԲՇՉԱՅԱ ԳԱԶԵՏԱ. Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւն արծարծել է տնտեսական համագործակցության, տարածաշրջանային քաղաքականության, ԱՊՀ-ի, Ղարաբաղի հակամարտության եւ քաղաքական ազատությունների խնդիրները:

– Համաձա՞յն եք լայնորեն տարածված այն կարծիքին, որ սոցիալական, քաղաքական եւ տնտեսական իրավիճակն Ադրբեջանում ճգնաժամային է:

– Ո՛չ։ Չգիտի, որ Ադրբեջանին վնասներ է հասցնում պատերազմը, որը ձգվում է արդեն ութ տարի։ Հանրապետության տարածքի 20 տոկոսը գրավել է Հայաստանը, մեկ միլիոն մարդ փախստական է դարձել։ Սակայն ես չեմ ընկնում հոռետեսության գիրկը։ Ադրբեջանն օգտագործում է իր տնտեսական ներուժը, հատկապես բնական պաշարները։

– Ի՞նչ եք կարծում, Ադրբեջանը կարո՞ղ է հետեւել Բելառուսի օրինակին եւ Ռուսաստանի հետ Հանրակցություն ստեղծելու պայմանագիր ստորագրել։

– Դժվար է հասկանալ նման պայմանագրերի նպատակը։ Ես չեմ կարծում, որ Ադրբեջանը կընտրի այդ ուղին։ Ես կողմնակից եմ հավասարության վրա հիմնված երկկողմ հարաբերությունների զարգացմանը, ինքնիշխանության եւ ներքին գործերին չմիջամտելու սկզբունքներին։

– Շատերը համարում են, որ ԱՊՀ-ն իրեն սպառել է։ Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչման կտրականապես ասել է, որ Համագործակցությունը որպես միացման քաղաքակիրթ ձեւ անհաջողություն է կրել։

– Դժբախտաբար Կուչման իրավացի է։ [illegible] ԱՊՀ-ի կնքած [illegible] Համագործակցությունը դեռեւս պայմաններ ունի երկրորդ շնչառության համար։ Ընդ որում անդամ երկրները պետք է պարզորոշ գիտակցեն, որ իրենց կարգավիճակները բացարձակապես հավասար են։

– Գոյություն ունի լայնորեն տարածված մեկ այլ կարծիք, թե Ռուսաստանը դեռեւս չի մերժել իր քաղաքականությունը Կովկասի նկատմամբ։

– Կովկասն անկասկած վերին աստիճանի բարդ տարածաշրջան է։ Ես համոզված եմ, որ Ռուսաստանը կունենա հավասարակշռված վերաբերմունք տարածաշրջանի բոլոր երկրների նկատմամբ։ Որոշ երկրների առավելություն տալը կարող է հետագայում վնասել նրա դիրքերը տարածաշրջանում եւ լուրջ վնաս հասցնել Ռուսաստանի՝ որպես խաղաղարարի, հեղինակությանը։

– Վերադառնանք Ղարաբաղի խնդրին, զգո՞ւմ եք ճնշում նրանց կողմից, ովքեր ցանկանում են այդ հարցը լուծել ռազմական ուժի միջոցով։

– Ես այն անձնավորությունը չեմ, որ ճնշման ենթարկվեմ։ Ադրբեջանում գոյություն ունեն բազմաթիվ կարծիքներ Ղարաբաղի հակամարտության լուծման վերաբերյալ։ Ընդդիմադիր կուսակցությունները բացիբաց հայտարարում են, որ մենք պետք է կռվենք եւ ազատենք մեր [illegible] բանակի օգնությամբ։ Ադրբեջանում գոյություն ունի մոտ 40 քաղաքական կուսակցություն, որոնց 90 տոկոսը ընդդիմադիր է ներկայիս իշխանությունների նկատմամբ։ Պատերազմի շարունակում է պահանջում շուրջ 600 փաստաթուղթ։

– Եթե ձեր երկրում նման քաղաքական ազատություն գոյություն ունի, ապա ինչո՞ւ են ընդդիմության ղեկավարները, օրինակ նախկին նախագահ Մութալիբովը, հետապնդվում։

– Մութալիբովի դեմ մեղադրանքները քրեական բնույթի են եւ ոչ թե քաղաքական։ Պաշտպանության նախկին նախարար Ռահիմ Գազիեւը մահվան էր դատապարտվել, որովհետեւ շատ մեծ չափերի վնասներ էր հասցրել Ադրբեջանին։ Բանն այն է, որ նրա դեմ դատական գործ էր հարուցված այն ժամանակ, երբ նա առեւանգվել եւ տարվել էր Մոսկվա։

– Դուք նրան ներում կշնորհե՞ք։

– Ես վաղորոք չեմ կարող հայտարարել իմ որոշումների մասին։ Բայց հավանաբար գիտեք, որ ես շատ մարդկանց եմ ներում շնորհել։ Իմ նախագահության օրոք ոչ մի մարդ մահապատժի չի ենթարկվել, ինչը չի կարելի ասել ԱՊՀ-ի մյուս երկրների մասին։

– Իսկ ի՞նչ է լինելու Աբուլֆազ Էլչիբեյի հետ։

– Նա ապրում է լեռնային մի գյուղում, որտեղ ծնվել է։ Նրա հոդվածները պարբերաբար հրատարակվում են ընդդիմության մամուլում։ Նա բազմաթիվ կապեր ունի ամբողջ աշխարհում։ Հետաքրքիր է, որ այդ մարդն իրեն դեռեւս համարում է Ադրբեջանի նախագահ։

ՃԱՊՈՆԻԱ

Հրդեհ եւ պայթյուն միջուկային թափոններ վերամշակող գործարանում

12 ՄԱՐՏ, DW. Ճապոնիայում միջուկային թափոններ վերամշակող գործարաններից մեկում տեղի ունեցած հրդեհի եւ պայթյունի պատճառով առնվազն 35 աշխատակիցներ ենթարկվել են ռադիոակտիվ ճառագայթման, սակայն ձեռնարկության տնօրենությունը պնդում է, թե ռադիացիայի արտահոսքը նվազագույն էր եւ աշխատողների առողջությանը վտանգ չի սպառնում։ Վթարը գործարանում տեղի ունեցավ երեքշաբթի օրը։ Ձեռնարկությունում սկզբից հրդեհ բռնկվեց, որի ոչ լրիվ հանգցնելու պատճառով 10 ժամ հետո պայթյուն տեղի ունեցավ։ Հրդեհի պատճառները դեռեւս չեն պարզվել։ Ճապոնիայի վարչապետ Ռյուտարո Հաշիմոտոն քննադատեց ձեռնարկության ղեկավարությանը վթարի մասին տեղեկությունն ուշացնելու համար եւ բնակչությունից ներողություն խնդրեց։ Տոկիոյի մոտակայքում գտնվող ռադիոակտիվ թափոնների վերամշակման գործարանը բացվել է շուրջ 10 տարի առաջ։ Այդ ընթացքում այնտեղ ռադիացիայի հոսակորուստ արձանագրված 11 վթար է տեղի ունեցել։

Կիրգիզիան՝ Ռուսաստանի ռազմավարական դաշնակից

12 ՄԱՐՏ, DW, BBC. Կիրգիզիայի նախագահ Ակաեւը հայտարարեց, թե իր երկիրը կիսում է Ռուսաստանի մտահոգությունը՝ կապված ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք ընդարձակվելու ծրագրի հետ։ Բիշքեկում ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Սոլանայի հետ ունեցած բանակցություններից հետո Ակաեւը լրագրողներին ասաց, թե Կիրգիզիան եւ Ռուսաստանը ռազմավարական դաշնակիցներ են, հետեւաբար իր երկիրն ուրիշ դիրքորոշում չի կարող ունենալ։ Միեւնույն ժամանակ Ակաեւը հայտնեց, որ Կիրգիզիան մտադիր է ՆԱՏՕ-ի «Համագործակցություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում ընդլայնել Հյուսիսատլանտյան դաշինքի հետ իր համագործակցությունը։ Մեկնաբանները այս կապակցությամբ կարծիք են հայտնել, որ լինելով փոքրիկ եւ բնական պաշարներով աղքատ հանրապետություն՝ Կիրգիզիան առանց Ռուսաստանի եւ այլ երկրների օգնության չի կարող գոյատեւել։ Ուզբեկստանը, ուր հինգշաբթի օրը կսկսվի Սոլանայի պաշտոնական այցը, ընդհակառակը, շատ հարուստ է եւ չի ցանկանում կախում ունենալ ո՛չ Ռուսաստանից, եւ ո՛չ էլ Արեւմուտքից։

«ԱՅԱՔՍ»
ՖԻՐՄԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է ՁԵՐ ՀԱՄԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ
Ամեն երկուշաբթի տուրիստական ուղեւորություն
ՀԱԼԵՊ-ԲԵՅՐՈՒԹ
հաճելի ճանապարհորդություն,
շահավետ առեւտուր արեւելյան հարուստ շուկայում
Երկու շաբաթը մեկ անգամ կանոնավոր ուղիղ չվերթ
ԵՐԵՎԱՆ-ԼԱՌՆԱԿԱ (ԿԻՊՐՈՍ)
Հրաշալի Միջերկրական ծովափ
Բարձրակարգ հյուրանոցներ բոլոր հարմարություններով
Մարտի 22-ից 28-ը տուրիստական ուղեւորություն
Կազմակերպվում է ավիատոմսերի վաճառք ԱՊՀ եւ բոլոր ուղղություններով:
ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ Փ. 43/ա ՀԵՌ. 538845, 531573

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի Հասարակական ուսումնասիրությունների կենտրոնը լույս է ընծայել «ՀՀ տպագիր լրատվամիջոցները. Հասարակական ուսումնասիրությունների կենտրոնի 1997 թ.՝ տեղեկագիրքը»։ «Տեղեկագիրքը» ընդգրկում է 1996 թ. ընթացքում ամբողջ երկրում եւ առանձին մարզերում լույս տեսնող բոլոր պարբերականների մասին այնպիսի տեղեկություններ, ինչպիսիք են, օրինակ, խմբագիրը, հիմնադիրը, տպաքանակը, պարբերականությունը, տարածումը, գինը, գովազդի գինը, աշխատանքային հասցեն եւ այլն։ Ընդգրկված են նաեւ լրատվական գործակալությունները։ «Տեղեկագիրքը» լույս է տեսել հայերեն եւ անգլերեն լեզուներով։

Ինչպես նշել է Հասարակական ուսումնասիրությունների կենտրոնի տնօրեն դոկտոր Նիկոլ Շահգալդյանը, «Տեղեկագրքի» հրատարակության հիմնական խնդիրներից մեկն է Հայաստանի քաղաքացիների ուշադրությանը ներկայացնել զանգվածային տպագիր լրատվամիջոցների առաջին, համապարփակ տեղեկագիրքը։ Նա հույս հայտնեց նաեւ, որ «Տեղեկագրքում» զետեղված տեղեկություններն անհրաժեշտ հիմք կհանդիսանան երկրի անցումային ժամանակաշրջանի լրատվամիջոցների գործունեության վերլուծության համար։

«Տեղեկագիրքը» կարելի է ձեռք բերել գրախանութներում, ինչպես նաեւ Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի Հասարակական ուսումնասիրությունների կենտրոնից (հասցեն՝ Բաղրամյան պող. 40, սենյակ 48, հեռախոս 27-16-42)։

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
■ 3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով։ Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեխի խանութի մոտ)։
Հեռախոս՝ 22-42-68

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Թեքեյան մշակութային միության կերպարվեստի մրցանակաբաշխությանը նվիրված ցուցահանդեսը տեղի կունենա մարտի 13-ին, ժամը 13.00-ին Երվանդ Քոչարի տուն-թանգարանում։

CEMA
CENTRE DE MANAGEMENT D'ARMENIE
Հայ-ֆրանսիական Հայաստանի մենեջմենտի ՍԵՄԱ կենտրոնը մարտի 21-ից 26-ը կազմակերպում է պրակտիկ սեմինար «Վաճառք եւ բաշխում»։ Մասնակիցները հնարավորություն կունենան ծանոթանալու Եվրոպայում վաճառքի կազմակերպման նորագույն ձեւերի եւ մեթոդների հետ։ Մասնակից կազմակերպությունների խնդրանքով կկազմակերպվի խորհրդատվություն իրենց իսկ ձեռնարկություններում։
Սեմինարը կանցկացնեն ֆրանսիացի մասնագետները միաժամանակյա թարգմանությամբ։
Տեղեկությունների համար զանգահարել 56-51-94 հեռախոսահամարով
Հասցեն՝ Հանրապետության 39, Հայաստանի Հանրապետության Առեւտրաարդյունաբերական պալատ

CEMA
CENTRE DE MANAGEMENT D'ARMENIE
Հայաստանի Հանրապետության Առեւտրաարդյունաբերական պալատը եւ ֆրանսիական Ժիա ընկերության համատեղ ստեղծած Հայաստանի մենեջմենտի ՍԵՄԱ կենտրոնը մարտի 24-ին ժամը 16.00-ին ֆրանսիացի մասնագետների աջակցությամբ կազմակերպում է կոնֆերանս՝ նվիրված առեւտրի զարգացմանը Եվրոպայում եւ աշխարհում։
Ցանկացողներին խնդրում ենք դիմել
Հանրապետության 39, ՀՀ Առեւտրաարդյունաբերական պալատ
Հեռախոս 56-51-94

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 2-րդ հարկում, ավտոտնակով։
Դեմիրճյան 17 շենք։
Հեռախոս՝ 52-38-84

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍ 589167 581351

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. [illegible] 536. Տպաքանակ 3000. Ստորագրված է տպագրության 12.03.1997. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@